

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

РОЗУМЄЙ Ірина Олександрівна
(студент групи ЗФБС-22-М)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ
ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)

Завідувач кафедри фінансів та
цифрової економіки

д.е.н. проф. Н.Г. Виговська.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Науковий керівник

к.е.н. доц. Дячек С.М.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

к.е.н. доц. Грабчук І.Л.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Розумей І.О. Проблеми управління необоротними активами підприємства та шляхи їх вирішення. – Рукопис.

Магістерська робота представлена на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2023.

Дослідження присвячено розвитку теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства.

Розкрито економічну сутність поняття «необоротні активи». Виокремлено основні критерії визнання активу, як «необоротний актив». Проведено аналіз та систематизацію ознак групування необоротних активів. Визначено основні етапи політики управління необоротними активами підприємства. Оцінено стан та ефективність управління необоротними активами підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями, в умовах діяльності ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна». Окреслено основні проблеми управління необоротними активами підприємств та запропоновано шляхи підвищення ефективності використання необоротних активів.

Ключові слова: необоротні активи, нематеріальні активи, основні засоби, гудвіл, амортизація, фондомісткість, фондівдача.

ANNOTATION

Rozymey I.O. Problems of managing non-current assets of the enterprise and ways to solve them. - Manuscript.

The master's thesis is presented for obtaining an educational degree "master" in the field of knowledge 07 "Management and administration" specialty 072 "Finance, banking and insurance". - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2023.

The study is devoted to the development of theoretical provisions and the development of practical recommendations for increasing the efficiency of the management of non-current assets of the enterprise.

The economic essence of the concept of "non-current assets" is revealed. The main criteria for recognizing an asset as a "non-current asset" are highlighted. The analysis and systematization of the features of the grouping of non-current assets was carried out. The main stages of the non-current asset management policy of the enterprise are defined. The state and effectiveness of non-current asset management of enterprises engaged in the import and trade of automobiles were assessed in terms of the activities of "PEJO CITROEN UKRAINE" LLC, "AVTOSAMIT LTD" LLC and "Hyundai Motor Ukraine" LLC. The main problems of managing non-current assets of enterprises are outlined and ways of increasing the efficiency of the use of non-current assets are proposed.

Key words: non-current assets, intangible assets, fixed assets, goodwill, depreciation, capital intensity, capital return.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність та трактування поняття «необоротні активи».....	8
1.2. Класифікація необоротних активів підприємства.....	17
1.3. Етапи політики управління необоротними активами підприємств.....	25
Висновки до 1-го розділу.....	41
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ІМПОРТОМ ТА ТОРГІВЛЕЮ АВТОМОБІЛЯМИ	43
2.1. Аналіз необоротних активів підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями.....	43
2.2. Проблеми управління необоротними активами підприємств.....	60
2.3 Шляхи підвищення ефективності використання необоротних активів підприємств.....	67
Висновки до 2-го розділу.....	78
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах розвитку економіки важливим фактором успішного функціонування підприємства є його забезпеченість необоротними активами, а також ефективне їх використання. Забезпечення відповідного стану, оновлення та раціональне використання необоротних активів є обов'язковими умовами функціонування підприємств при здійсненні власної діяльності. Саме від наявності і ефективності застосування необоротних активів залежать головні показники господарської діяльності підприємства: обсяги виробництва і реалізації, рентабельність, доходність тощо. Завдяки необоротним активам підприємство забезпечується надійним рівнем конкурентоспроможності та має можливість генерувати техніко-технологічну та виробничу базу для усіх господарських процесів.

Пошук ключових особливостей управління необоротними активами підприємств та шляхів його вдосконалення досліджували представники вітчизняної та зарубіжної економічної науки. До науковців, які зробили значний внесок у дослідження цієї проблематики, належать: Атамась Г.П., Богданюк О.В., Гудзь Н. В., Брадул О.М., Бровко Л.І., Городянська Л.В., Климова О.С., Мазуркевич І.О., Бланк І.О., Олійник О.В., Романенко М.А., Семенов А.Г., Поддєрьогін А. та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства.

Для досягнення поставленої мети є необхідним вирішення наступних завдань:

- дослідити та уточнити економічну сутність поняття «необоротні активи»;
- розглянути підходи до класифікації необоротних активів підприємства;
- вивчити етапи управління необоротними активами підприємства;

- провести аналіз необоротних активів підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями;
- виокремити основні проблеми управління необоротними активами підприємств;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності управління необоротними активами підприємств.

Об’єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління необоротними активами підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань при написанні кваліфікаційної роботи використовувалися наступні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: історичний, логічний, та деталізації – для формування понятійного апарату дослідження проблем управління необоротними активами; систематизації - для формування алгоритму управління необоротними активами; статистичний – у процесі аналізу стану управління необоротними активами; спостереження; абстрактно-логічне та теоретичне узагальнення – у формулюванні й обґрунтуванні висновків.

Інформаційну базу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали конференцій та семінарів, присвячених питанням управління необоротними активами підприємства, нормативно-правові документи, фінансова звітність ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД», ТОВ «Хюндай Мотор Україна»..

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці комплексу практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства. Наукові новизну засвідчують наступні результати:

- досліджено та узагальнено погляди вчених щодо трактування поняття «необоротні активи», в результаті чого уточнено поняття «необоротні активи», як сукупність майна та нематеріальних прав, які беруть безпосередню участь у

виробництві товарів та послуг, не призначені для перепродажу та, як очікується, приносять вигоди протягом тривалого періоду часу (більше одного року або операційного циклу);

- систематизовано та виокремлено основні критерії визнання активу, як «необоротний актив»;

- проведено аналіз та систематизацію критеріїв групування необоротних активів та здійснено розподіл класифікаційних ознак необоротних активів для потреб окремих етапів управління;

- вивчено етапи політики управління необоротними активами підприємств;

- проведено аналіз необоротних активів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна» та визначено особливості управління необоротними активами підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями в розрізі їх елементів;

- виявлено основні проблеми управління необоротними активами підприємств;

- запропоновано шляхи підвищення ефективності використання необоротних активів підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть знайти практичне застосування в наукових установах і закладах вищої освіти, зокрема при викладанні таких курсів, як «Корпоративні фінанси» та «Фінансовий менеджмент».

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому викладено підхід автора до теоретичних та практичних аспектів управління необоротними активами підприємства. Всі наукові результати, що містяться в роботі, отримані автором особисто.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи: основні результати дослідження, викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку на Всеукраїнській науково-

практичній on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченій Дню науки, «Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти» (м. Житомир, 15-19 травня 2023 року) та IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (м. Житомир, 09 листопада 2023 року).

Структура, зміст та обсяги кваліфікаційної роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладений на 90 сторінках друкованого тексту, у тому числі 12 таблиць та 9 рисунків, 4 додатки. Список використаних джерел нараховує 48 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та трактування поняття «необоротні активи»

На сучасному етапі розвитку продуктивних сил необоротні активи залишаються чи не найважливішим фактором виробництва. Від рівня технічної оснащеності залежать показники якості продукції, продуктивності праці і навіть прибутковості. Сьогодні будь-яке виробниче підприємство використовує досить широкий спектр необоротних активів.

На думку Коваленко Л.О.: «матеріальною базою будь-якої підприємницької діяльності є необоротні активи. Вони впливають на вдосконалення засобів праці, визначають потужність виробничого персоналу та сприяють підвищенню технічної оснащеності господарюючого суб'єкта. Від забезпеченості підприємства необоротними активами та ефективності їх використання багато в чому залежить господарська діяльність та фінансовий стан підприємства. В складі майна підприємства саме необоротні активи створюють основу для його функціонування і значною мірою визначають подальші перспективи розвитку» [20].

В. Є. Ванкевич зазначив, що до необоротних активів відносяться довгострокові матеріальні та нематеріальні активи, більшість з яких задіяна у процесі виробництва продукції, робіт, послуг та обігу активів суб'єктів господарювання більше одного року, що забезпечує ліквідність бізнесу [2].

Господарський кодекс України не дає визначень поняття «необоротні активи», однак, оперує терміном «основні фонди». У ст. 139 зазначається, що основними фондами виробничого і невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий

інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів. [13]

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», актив - це ресурс, який контролюється бізнесом у результаті минулих подій, використання якого, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому. [16]

Так, відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними [26].

Н. В. Гудзь дає таке визначення необоротних активів: «Це матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, призначені для реалізації або використання протягом періоду понад 12 місяців або операційного періоду» [11].

Автори наводять деякі критерії визнання необоротні активи. Вказуючи, що ці критерії також застосовуються до визнання будь-якого іншого активу: - імовірно, що суб'єкт господарювання отримає майбутні економічні вигоди, пов'язані з використанням необоротного активу. Об'єкт: бізнес, призначений для виробництва товарів або надання послуг; для обміну на інші активи; для оплати боргів; для поділу між власниками; - вартість якого можна достовірно визначити [4].

Трактування поняття «необоротні активи» в економічній літературі наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові погляди вітчизняних вчених стосовно визначення сутності
поняття «необоротні активи»

№	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Дибя В. М.	«Необоротні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності і які переносять на продукцію свою вартість частинами» [15] .
2	Загородній А.Г., Вознюк Г. Л.	«Необоротні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності» [4].

Продовження табл. 1.1

1	2	3
3	Кузнєцов В., Михайленко О.	«Необоротні активи – нематеріальні ресурси та матеріальні ресурси, що є власністю підприємства і забезпечують його функціонування, термін корисного використання яких становить більше одного року чи операційного циклу» [5].
4	Мочерний С. В.	«Необоротні активи – матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, термін корисного використання яких перевищує календарний рік (або операційний цикл)» [10].
5	Семйон В. С.	«Необоротні активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів та прав, які належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, переносять свою вартість на продукцію частинами та корисний ефект від використання яких очікується отримувати протягом періоду, який становить більше одного року» [29].
6	Шелудько В. М.	«Необоротні активи – це майно підприємства, яке призначене для тривалого використання у процесі фінансово-господарської діяльності» [45].

Враховуючи зазначене, можна виділити наступні підходи до трактування сутності даного поняття:

1. всі активи, що не є оборотними;
2. сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності;
3. нематеріальні ресурси та матеріальні ресурси, що є власністю підприємства і забезпечують його функціонування;
4. матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, термін корисного використання яких перевищує календарний рік (або операційний цикл);
5. сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів та прав, які належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, переносять свою вартість на продукцію частинами;
6. довгострокові матеріальні та нематеріальні активи, більшість з яких задіяна у процесі виробництва продукції, робіт, послуг та обігу активів;
7. майно підприємства, яке призначене для тривалого використання;
8. матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, призначені для реалізації або використання протягом періоду понад 12 місяців або операційного період.

На підставі узагальнення різних точок зору, що представлені в економічній літературі, щодо сутності оборотних активів можна виділити характерні їм риси (див. рис. 1.1).

Рис. 1.1. Характеристики необоротних активів

Необоротні активи, як і будь-які інші активи, мають властиві лише їм переваги й недоліки, що є ключовими факторами, на які потрібно звертати увагу під час формування, використання та управління ними (див. рис. 1.2).

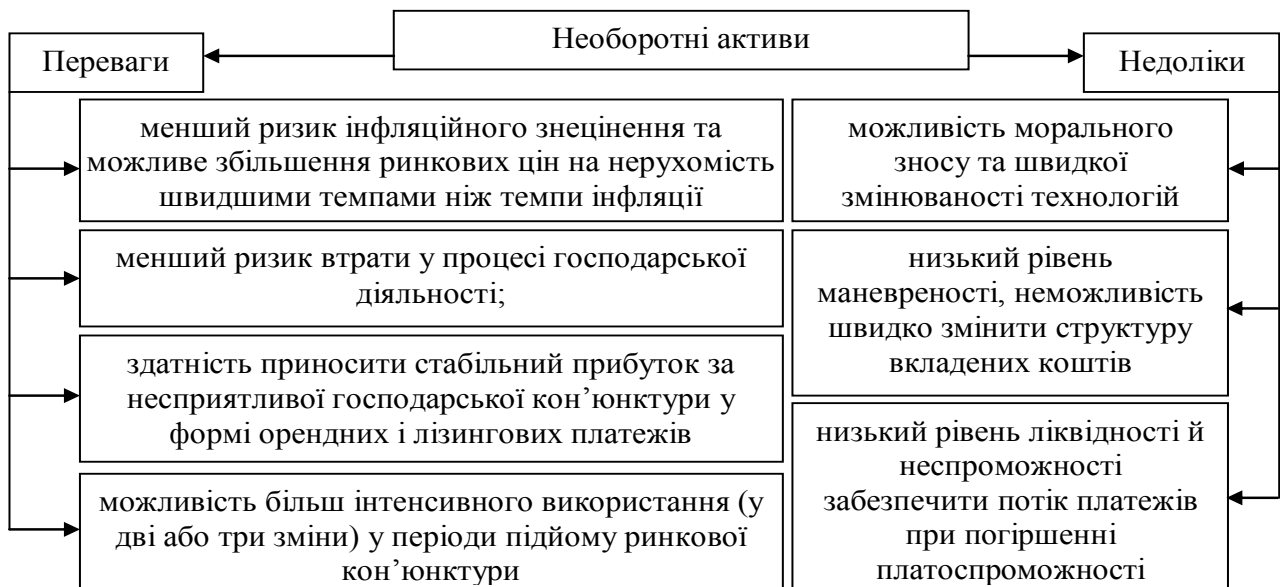

Рис. 1.2. Переваги та недоліки необоротних активів

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [26] виділяються такі групи необоротних активів: нематеріальні активи; незавершені капітальні інвестиції; основні засоби; інвестиційна нерухомість; довгострокові біологічні активи; довгострокові фінансові інвестиції; довгострокова дебіторська заборгованість; відстрочені податкові активи; інші необоротні активи.

Основні засоби є найбільш поширеним видом необоротних активів. Це пояснює значну увагу науковців до цієї категорії. Досліджуються окремо проблеми обліку операцій надходження та вибуття основних засобів, амортизаційна політика, оцінка та переоцінка, комп'ютеризація обліку та облік основних засобів у різних галузях економіки [18].

Відповідно до Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [27].

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів, а саме:

1. закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього;
2. конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій;
3. відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно;
4. інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством.

До основних засобів підприємства належать: продуктивні основні фонди - та частина основних фондів, яка тривалий час бере участь у виробничому процесі, зберігаючи свою натуральну форму.

Вартість основних засобів виробництва в процесі використання поступово і частково переноситься на готову продукцію. Повернення цих коштів досягається шляхом капіталовкладень [7].

Бряк П. Ю. підкреслював, що «основні засоби виробництва з урахуванням їх виробничого призначення поділяються на такі категорії:

А. Будівлі та споруди. До них відносяться: основні, допоміжні, обслуговуючі майстерні, склади, гаражі, конструкторські бюро, відділи управління, контори промислових підприємств, підйомних і відкритих гірничих робіт, нафтогазових щілин, димоходів і гідробашт на самостійних фундаментах, доріг усіх типів забудови. Перевезення в межах підприємств, дамб, каналів.

Б. Передавальний пристрій. До них належать водорозподільні споруди, споруди електропередачі та зв'язку, очисні споруди та газопроводи.

В. Машини та обладнання. До них відносяться - робочі машини та обладнання, вимірювальні та регулюючі прилади, лабораторне обладнання, комп'ютерна техніка, транспортні засоби.

Г. Виробничо-господарські запаси. До них відносяться всі види механізованих і ручних знарядь, ріжучі, штампувальні, ударні, пристрої всіх видів, предмети господарського і промислового характеру.

Д. Інші основні засоби. До невикористаних основних фондів належать житлові будинки та інші об'єкти соціально-культурного та побутового обслуговування, які не використовуються в господарській діяльності і перебувають на балансі підприємств [6].

Подольська В.О. та Ярш О.В. визначають «структура основних виробничих засобів - це співвідношення окремих їх груп. Підприємство зацікавлене в оптимальному підвищенні питомої ваги активної частини виробничих засобів. На структуру основних виробничих засобів впливають:

– виробничі та матеріально-технічні особливості галузі;

- форми суспільної організації виробництва;
- форми відтворення основних засобів;
- рівень автоматизації і механізації;
- кліматичні та географічні умови розміщення». [25]

Діяльність науково-дослідних господарства проводиться із залученням нематеріальних активів. Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 "Нематеріальні активи" визначено, що нематеріальний актив - немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований.

На думку Богданюк О.В.: «нематеріальні активи є найбільш значимих складових підприємств, вони можуть виступити гарантом їх присутності, конкурентоспроможності, що забезпечить постійну прибутковість провідних компаній та підприємств. З одного боку, нематеріальні чинники все активніше використовуються у всіх сферах діяльності (здатних привести в дію механізм інноваційного розвитку), а з іншого – ще знаходять своє теоретичне осмислення вченими і правове оформлення законодавцями. Натепер ситуація в галузі управління нематеріальними активами на підприємствах залишається недосконалою [5].

Хом'як Р.Л. вважає, що «пов'язано це насамперед з такими наявними в Україні проблемами: 1) облікове законодавство звужує склад нематеріальних активів, зокрема, зараховуючи витрати зі створення багатьох нематеріальних активів на витрати звітного періоду; методика обліку деяких об'єктів інтелектуальної власності взагалі відсутня; 2) одночасно з існуванням нематеріальних активів, які в господарській діяльності підприємства знаходяться або на правах власності, або на ліцензійній основі (як позикові), методичний підхід до відображення нематеріальних активів у звітності однаковий, що приводить до збільшення вартості майна (з позиції використання витратного підходу) і не дає об'єктивної оцінки для тих користувачів, які не можуть вимагати додаткової інформації; 3) досить часто облікова вартість нематеріальних активів набагато нижче ринкової вартості, що

приводить до зниження майнового стану підприємства, оскільки в обліку, як правило, використовується витратний підхід; 4) унікальні нематеріальні активи часто не враховують у балансі, наприклад, гудвіл не враховується в балансі підприємства, доки не відбудеться акт купівлі-продажу підприємства»[36].

На практиці до необоротних активів відносять вартість майна зі строком корисного використання більше одного року. Слід зазначити, що необоротні активи – це активи малоліквідні та немобільні. Це означає, що їх можна конвертувати в готівку лише через тривалий період часу (шість місяців і більше) без значних втрат. Очевидно, що звикнути до базової вартості майна певного виду бізнесу набагато складніше, ніж продати ліквідні активи (ліквіди, акції) на ринку. Але в той же час неліквідні активи більш стійкі до інфляційних процесів, можуть приносити додатковий прибуток від здавання в оренду, зберігають свій зовнішній вигляд і можуть бути індексовані, щоб не втратити цінність [5].

Отже, критерії визнання необоротних матеріальних активів, можна розділити на такі категорії: контрольованість, матеріальна форма, термін служби більше одного року або бізнес-цикл, якщо останній триває більше одного року, вартість активу можна достовірно визначити, для отримання економічної вигоди цільового характеру використання активу в майбутньому [5].

Виходячи з дослідження поняття необоротних активів, можна зробити висновок, що дана категорія є однією з найважливіших категорій у господарській діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, однак не можна говорити про зрозумілість і простоту цієї категорії.

Вартість необоротних активів підприємства залежить від обсягу фінансових ресурсів, які воно має. Структура покриття джерел формування активів безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємств.

Оптимізовані необоротні активи виграють від певної структури фінансових ресурсів, яка дає змогу компанії продовжувати працювати та підтримувати достатній рівень платоспроможності, водночас вона також має

певну суму резервів капіталу, щоб та могла швидко реагувати на надзвичайні ситуації, коли виникає раптова потреба. Склад необоротних активів підприємства представлено у Додатку А.

Незважаючи на безліч думок під час визначення сутності необоротних активів, науковці у своїх переконаннях загалом розділились на дві групи: перша група вважає, що необоротні активи - це майнові цінності підприємства; друга група вважає, що необоротні активи - це матеріальні та нематеріальні ресурси. Проте, узагальнюючи твердження дослідників, можна сказати, що необоротні активи - це активи, достовірно виражені у своїй вартості, що використовується підприємством тривалий час (більше одного року) і від яких очікується отримати вигоду у майбутньому. Проведене дослідження термінологічного апарату дає змогу систематизувати та виокремити основні критерії визнання активу, як «необоротний актив» (рис. 1.3).

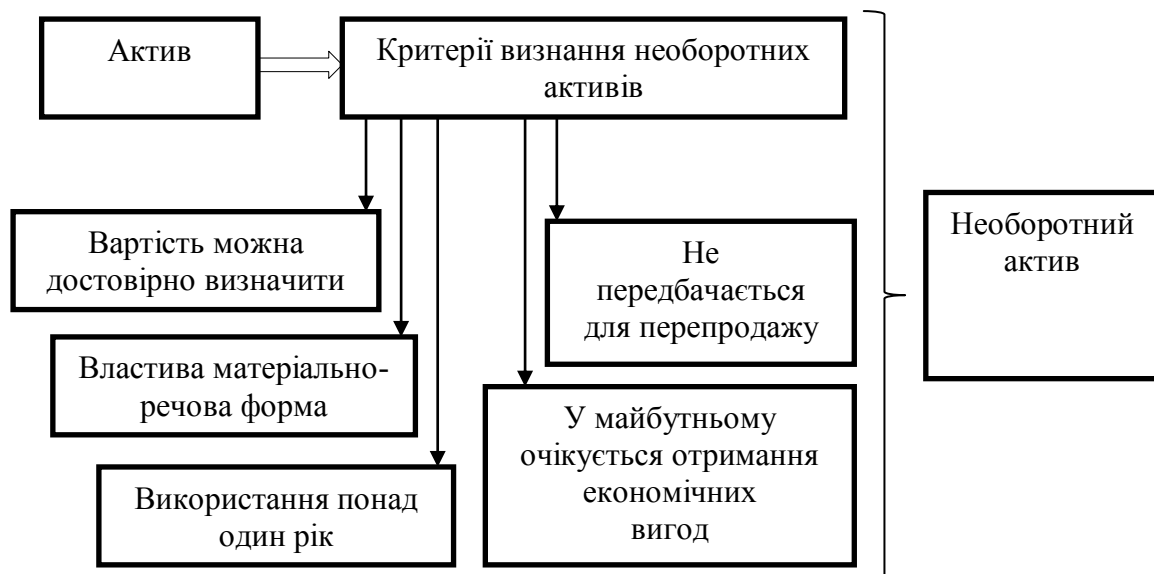

Рис. 1.3. Критерії визнання необоротних активів

Отже необоротні активи – це активи, що визначаються як сукупність майна та нематеріальних прав, які беруть безпосередню участь у виробництві товарів та послуг, не призначені для перепродажу та, як очікується, приносять вигоди протягом тривалого періоду часу (більше одного року або операційного циклу).

1.2. Класифікація необоротних активів підприємства

Класифікація - це багаторівневий, послідовний поділ обсягу поняття з метою систематизації, поглиблення та отримання нових знань стосовно членів поділу.

Класифікація необоротних активів є важливим поділом складових першого розділу активу балансу підприємства, оскільки допомагає більш точному веденню обліку необоротних активів, є актуальною при здійсненні аналізу їх використання, при плануванні цілей використання основних засобів чи здійснення закупівель нових необоротних активів та для інших етапів управління.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад та проблем класифікації необоротних активів зробили такі провідні вітчизняні вчені, як І.А. Бланк, В.Є. Ванкевич, Я.В. Ошмарін, В.С. Семйон, М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Пепера, О.Г. Агрес, Р.Л. Хом'як та інші.

Огляд Міжнародних стандартів фінансової звітності та національних стандартів бухгалтерського обліку, а також літературних джерел дозволяє виділити наступні ознаки класифікації необоротних активів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація необоротних активів за ознаками

Класифікаційні ознаки	Складові	Характеристика
1	2	3
За типом власності	Власні	відносяться ті, які належать підприємству на правах власності і відображаються на його балансових рахунках
	Орендовані	використовуються підприємством відповідно з договором оренди, тому не належать підприємству на правах власності. Варто відмітити, що на балансових рахунках показують лише ті необоротні матеріальні активи, які підприємство отримало на правах фінансової оренди.
За характером відображення зносу	Необоротні активи, що амортизуються	відносяться придбані та вироблені основні засоби, а також довгострокові фінансові інвестиції, що утримуються до погашення; нематеріальні активи, які оцінюються за історичною собівартістю та мають обмежений термін корисного використання

Продовження табл. 1.2

1	2	3
	Необоротні активи, що не амортизуються	відносяться нематеріальні активи без обмеженого терміну експлуатації; інвестиційна нерухомість, яка оцінюється за справедливою вартістю; гудвіл; довгострокова дебіторська заборгованість; відстрочені податкові активи
За формою функціонування (за функціональними видами)	Матеріальні активи	активи, які мають матеріальну форму (основні засоби; інші необоротні матеріальні активи; капітальні інвестиції; довгострокові біологічні активи).
	Нематеріальні активи	немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, сутність яких полягає у володінні правами на об'єкти інтелектуальної власності, а також інші аналогічні права, визнані в порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності особи, можуть бути ідентифіковані (ототожені) й утримуються підприємством з метою використання протягом періоду, який більший за рік (або один операційний цикл, якщо він більший за рік) для виробництва, торгівлі та в адміністративних цілях або надання в оренду іншим особам
	Фінансові активи	довгострокові фінансові інвестиції; відстрочені податкові активи; довгострокова дебіторська заборгованість
За характером обслуговування окремих видів діяльності	Операційні необоротні активи	обслуговують операційну діяльність. До них належать основні засоби. Ця група активів займає найбільшу частку у складі необоротних активів будь-якого підприємства.
	Інвестиційні необоротні активи	обслуговують інвестиційну діяльність називаються. Це капітальні інвестиції, в т.ч. устаткування, призначене до монтажу Ця група необоротних активів є наслідком процесів реального інвестування.
	Фінансові необоротні активи	обслуговують фінансову діяльність. До них належать довгострокові фінансові вкладення
	Невиробничі необоротні активи	необоротні активи, які знаходяться у володінні підприємства і використовують ним для задоволення соціальних потреб персоналу до їх складу входять об'єкти соціально-побутового призначення.

Вчені пропонують різні класифікаційні ознаки необоротних активів, але слід зазначити, що для цілей бухгалтерського обліку найбільш поширеною є класифікація за формою функції, яка використовується (класифікація за функціональними видами) (рис. 1.4).

Цікавою є «ринкова» класифікація необоротних активів за їхнім реальним внеском у кінцевий фінансовий результат компанії. За цим критерієм

необоротні активи можна поділити на «живі» (ті, що реально генерують прибуток) та «мертві» (ті, що генерують збитки).

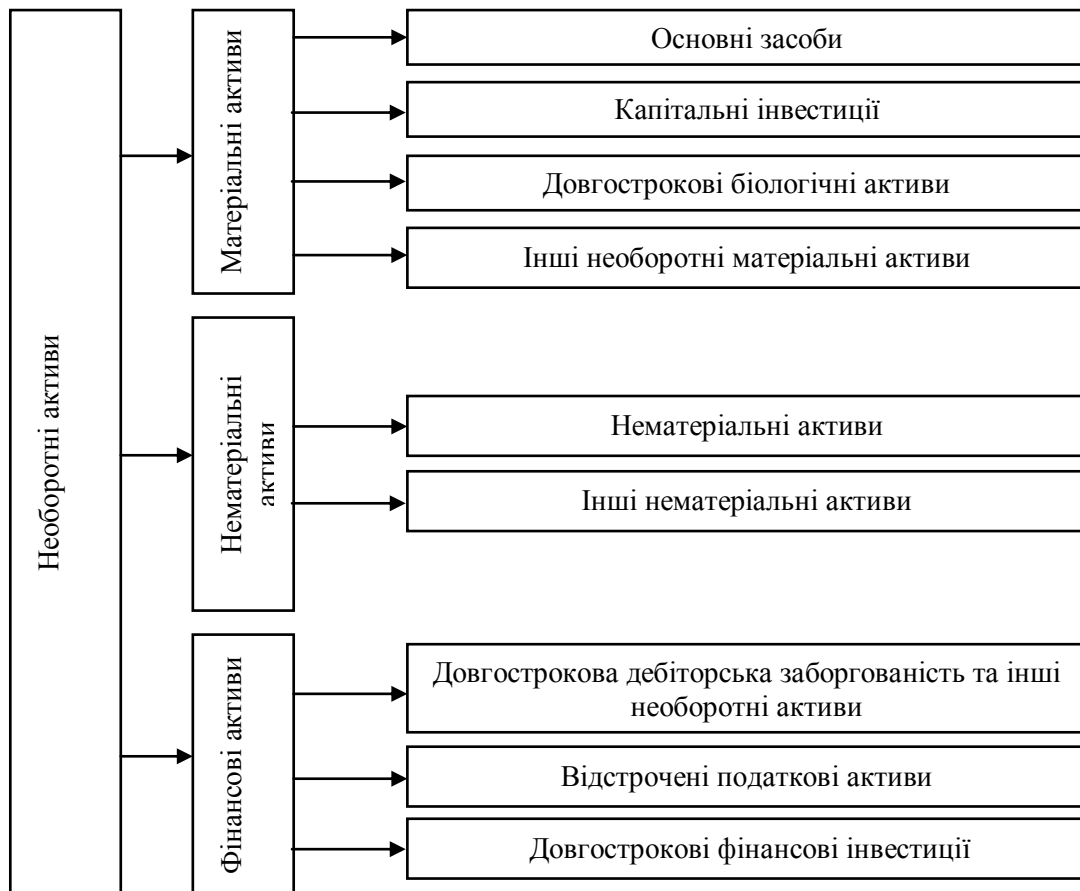

Рис. 1.4. Класифікаційна ознака необоротних активів за функціональними видами та їх складові

Більшу частину необоротних матеріальних активів займають основні засоби. Забезпеченість основними засобами є рушійною силою, завдяки якій починає працювати компанія, а в подальшому розширювати безпосередньо свою діяльність.

До інших необоротних матеріальних активів переважно відносяться активи з невеликою вартістю, з терміном служби більше одного року або активи виробничого циклу. Важливо зазначити, що підприємство самостійно встановлює вартісну межу між основними засобами і малоцінними необоротними матеріальними активами, що обов'язково обґрунтовується у Наказі про облікову політику. Традиційно поняття НМА використовують у бухгалтерському обліку, як грошове відображення результату використання інтелектуальних активів [12].

У складі нематеріальних активів науковці виокремлюють такі складові, як:

1) людський та структурний капітал, що поєднує НМА, які характеризують характеристики робочої сили, особисті якості працівників та їх мотивацію, інвестиції в розвиток персоналу, продуктивність праці, доходи власників бізнесу тощо; 2) індивідуальну компетентність, внутрішню та зовнішню структуру підприємства; 3) клієнтський капітал, який об'єднує НМА у вигляді бази даних з визначенням постійних та потенційних клієнтів, характеристики відносин з ними, ділову репутацію підприємства у клієнтів тощо; 4) організаційний капітал – це НМА, які характеризують систему менеджменту підприємства; організацію його бізнес-процесів; організаційну структуру та внутрішні положення; засоби мотивування, контролю та регулювання; форми влади та стилі керівництва; 5) клієнтський та партнерський капітал, котрі охоплюють відносини організації з інвесторами та акціонерами, характеризує можливість забезпечення зростання капіталізації підприємства, підвищення його інвестиційної привабливості, тощо; 6) капітал установи та капітал взаємодії з інститутами ринку, що характеризує НМА у сфері соціальних комунікацій та соціальної відповідальності, суспільної репутації підприємства; 7) вартість бренду; 8) емоційний капітал [12].

Проте, підходи до класифікації нематеріальних активів, які вже існують є дещо еkleктичними та не завжди мають прикладне значення. Це потребує формування такого переліку структурних складових, який може відображати більшість властивостей нематеріальних активів й використовуватися для їх економічного оцінювання [12].

Основними ознаками визначення нематеріальних активів, як об'єктів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, є такі (рис. 1.5).

Варто зазначити, що всі нематеріальних активів, які наявні в компанії, умовно можна розбити на кілька груп:

1. До першої слід віднести нематеріальні активи, які є невід'ємними від підприємства. Це, наприклад, місце розташування бізнесу, соціальний вплив

бізнесу, наявність надійних зв'язків з постачальниками, розгалуженість торгової мережі.

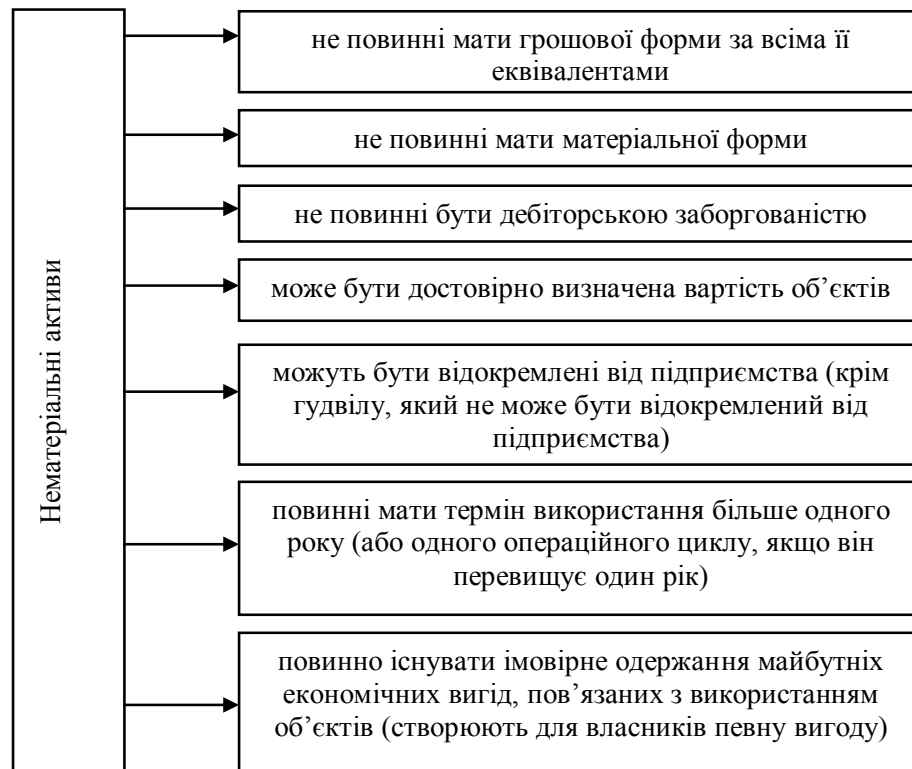

Рис. 1.5. Ознаки визнання нематеріальних активів

2. До другої групи належать професійні вміння персоналу, або іншими словами - «інтелектуальні ресурси» підприємства.

3. Третя група являє собою нематеріальні активи, які здатні ідентифікуватись окремо від компанії. До них відносяться патенти, торгові марки, авторські права, тобто всі ті, які передбачені Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [23].

До окремої групи нематеріальних активів відносять гудвіл. Згідно із Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» гудвіл - перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання [24]. Гудвіл виникає тільки в результаті придбання цілісного майнового комплексу (підприємства) іншим підприємством (чи декількома підприємствами) та в результаті понесених витрат. Підставою для відображення гудвілу в бухгалтерському обліку є угода про передачу такого комплексу.

Склад необоротних активів досить різноманітний, тому їх можна класифікувати за низкою ознак. Наприклад, розрізняють активні та пасивні основні засоби (складові необоротних активів), виробничі фонди та невиробничі фонди тощо.

Під час господарської діяльності (виробничої та загальногосподарської діяльності) необоротні активи гармонійно поєднуються з оборотними активами, причому деякі статті необоротних активів навіть перетинаються зі статтями оборотних активів (довгострокова дебіторська заборгованість, довгострокові фінансові інвестиції тощо). Але, як і поточні активи, неліквідні активи мають свої переваги та недоліки [7].

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [26] виділяються такі групи необоротних активів: нематеріальні активи; незавершені капітальні інвестиції; основні засоби; інвестиційна нерухомість; довгострокові біологічні активи; довгострокові фінансові інвестиції; довгострокова дебіторська заборгованість; відстрочені податкові активи; інші необоротні активи.

Багато економістів дотримуються цієї класифікації, не вдаючись до більш детальних досліджень можливих ознак класифікації необоротних активів з метою розширення інформаційної бази для управління. Однак деякі економісти намагалися підійти до цього питання ширше. Наприклад, Бланк І.О. визначив ознаки класифікації необоротних активів у сучасній практиці фінансового обліку та управління:

- за функціональним видом: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, обладнання, що призначене для монтажу, довгострокові фінансові інвестиції;
- за характером обслуговування конкретних видів діяльності: необоротні активи, що обслуговують операційну та інвестиційну діяльність, необоротні активи соціальної сфери, необоротні активи, які забезпечують потреби;
- за характером власності на необоротні активи: власні та орендовані;
- за формою забезпечення кредиту та особливістю страхування: рухомі та нерухомі;

– за характером амортизації: необоротні активи, що амортизуються та ті, що не амортизуються. [7]

На думку Ванкевича В.Є. [5] необоротні активи класифікуються за критерієм участі необоротних матеріальних активів у створенні економічної вигоди, згідно з якою необоротні активи поділяються на довгострокові матеріальні активи комерційної діяльності та довгострокові матеріальні активи некомерційної діяльності (соціально-культурної і житлової сфери). Цей поділ є досить неточним, оскільки другій групі необоротних активів також властива назва довгострокових матеріальних і активів некомерційної діяльності.

Також в економічній літературі існує така класифікаційна ознака необоротних активів – за періодом іммобілізації, відповідно до якої вони поділяються на:

- тривало іммобілізовані – це основні фонди та нематеріальні активи;
- тимчасово іммобілізовані – це капітальні вкладення та довгострокові вкладення. [9]

На нашу думку, наведені класифікації необоротних активів підприємства у всій повноті необхідної класифікаційної інформації щодо прийняття рішень з управління ними взагалі, та їх фінансуванням зокрема повністю задовольнити не можуть, оскільки наведені класифікації не враховують усіх можливих напрямів прояву необоротних активів.

Наведені вище класифікаційні ознаки доцільно доповнити наступними:

- за речовою сутністю необоротних активів на:
 - матеріальні необоротні активи, до яких необхідно включати необоротні активи, які мають речову суть: усі основні засоби, незавершені капітальні вкладення;
 - нематеріальні необоротні активи, до складу яких включаються всі нематеріальні активи;
 - фінансові необоротні активи, до яких належать довгострокові фінансові вкладення, відстрочені податкові активи;
- за залученням у господарську діяльність на:

- залучені до господарської діяльності – до таких необоротних активів належать ті, які постійно використовуються у діяльності підприємств;
- не задіяні у господарській діяльності – до таких необоротних активів належать ті, які не беруть участь у діяльності підприємства;
 - за джерелами формування (фінансування) за рахунок:
 - власних джерел – це ті необоротні активи, які сформовані виключно за рахунок власних джерел (прибуток, амортизаційні відрахування тощо);
 - залучених, позикових джерел, тобто ті необоротні активи, які сформовані виключно за рахунок залучених підприємством коштів;
 - змішаного фінансування, тобто ті необоротні активи, що сформовані за рахунок як власних, так і позикових коштів;
 - за рівнями функціонування на:
 - необоротні активи держави – характеризують усю суму (вартість) необоротних активів усіх господарюючих суб'єктів разом;
 - необоротні активи галузей народного господарства – характеризують усю суму (вартість) необоротних активів господарюючих суб'єктів разом в межах окремої галузі;
 - необоротні активи підприємств – характеризують ті активи, які належать лише конкретному підприємству окремо.

Застосування наведених вище класифікаційних ознак допоможуть вирішити деякі проблеми управління необоротними активами підприємства, а саме:

1. Ознака необоротних активів за залученням у господарську діяльність є актуальною при здійсненні аналізу діяльності підприємства, аналізу ефективності використання основних засобів.

2. Ознака за джерелами формування актуальна при наступному плануванні потреби залучених коштів для закупівлі основних засобів та нематеріальних активів, необхідних для ведення господарської діяльності компанії.

3. Ознака за характером обслуговування конкретних видів діяльності є корисною при формуванні статистичних звітностей щодо ефективності

використання тих, чи інших необоротних активів в окремих видах діяльності, їх рентабельності для компанії та необхідності використання.

4. Ознака за функціональним видом є актуальною при складанні звітності та необхідності віднесення окремого виду необоротного активу до тієї, чи іншої статті балансу підприємства.

1.3. Етапи політики управління необоротними активами підприємств

Ефективність діяльності підприємства залежить від структури та інтенсивності використання ним основних фондів. Тому основним напрямком роботи у сфері фінансових підприємств є пояснення та вибір відповідних джерел фінансування придбання та використання основних засобів, оцінка показників ефективності їх використання, формування ефективної амортизаційної та інвестиційної політики.

Моцнерий С. В. зазначив: «У сучасній ситуації більшість малих і середніх підприємств значною мірою втратили свій статус через відсталу технологію та сильно зруйновані виробничі потужності. Однією з основних проблем цих підприємств є відсутність якісного та своєчасного оновлення необоротних активів, що в свою чергу сприяє підвищенню продуктивності його діяльності.

Ефективне управління необоротними активами підприємства, окрім підвищення його конкурентоспроможності, також може закласти міцну основу для діяльності бізнесу, створюючи ефективного майбутнього для умов ведення бізнесу. Необхідно проводити детальне планування та аналіз різних показників балансу компанії та звертати увагу на порівняння між ними [5].

Бланк І. А. наполягає на тому, що: «Операційні необоротні активи, сформовані на ранніх етапах господарської діяльності, вимагають постійного управління ними. Це управління відбувається в різних формах і в різних функціональних підрозділах підприємства. Частина цього управління покладена на фінансовий менеджмент [8].

Як визначає Круглянко А.В., управління необоротними активами варто поділити на такі етапи: аналіз необоротних активів підприємства в попередньому періоді; оптимізація загального обсягу і складу необоротних активів; забезпечення правильного нарахування амортизації необоротних активів підприємства; забезпечення своєчасного оновлення та ефективності використання необоротних активів підприємства; вибір форм і оптимізація структури джерел фінансування необоротних активів [28].

Головне завдання управління необоротними активами – дотримання розумного балансу між наявністю необхідних засобів виробництва і витратами з їх утримання на належному рівні, тому розробка концепції управління необоротними активами є інструментом обґрунтованого і ефективного управління необоротними активами корпоративних підприємств, що зображено на рисунку

Концепція управління необоротними активами базується на принципах:

- 1) стратегічності – здійснення управління необоротними активами відбувається з урахуванням обраної стратегії підприємства;
- 2) об'єктивності – управління повинно включати показники, застосування яких дозволяє сформулювати загальний напрямок розвитку підприємства з урахуванням ринкового впливу та процесів інноваційного розвитку;
- 3) збалансованості – урахування кількісної відповідності оптимально підібраних необоротних активів та виробничих потужностей підприємства;
- 4) ефективності – отримання економічних вигод у майбутньому за результатом використання необоротних активів;
- 5) комплексності – комплексність управління вимагає охоплення всіх ланок і сторін діяльності, всебічного вивчення причинних залежностей в діяльності підприємства.

Метою концепції є фінансове забезпечення відтворення необоротних активів корпоративних підприємств, зростання ефективності їх використання в довгостроковій перспективі. Досягнення зазначеної мети реалізується в результаті виконання наступних завдань:

- оцінка забезпеченості необоротних активів, їх динаміки, складу і структури;

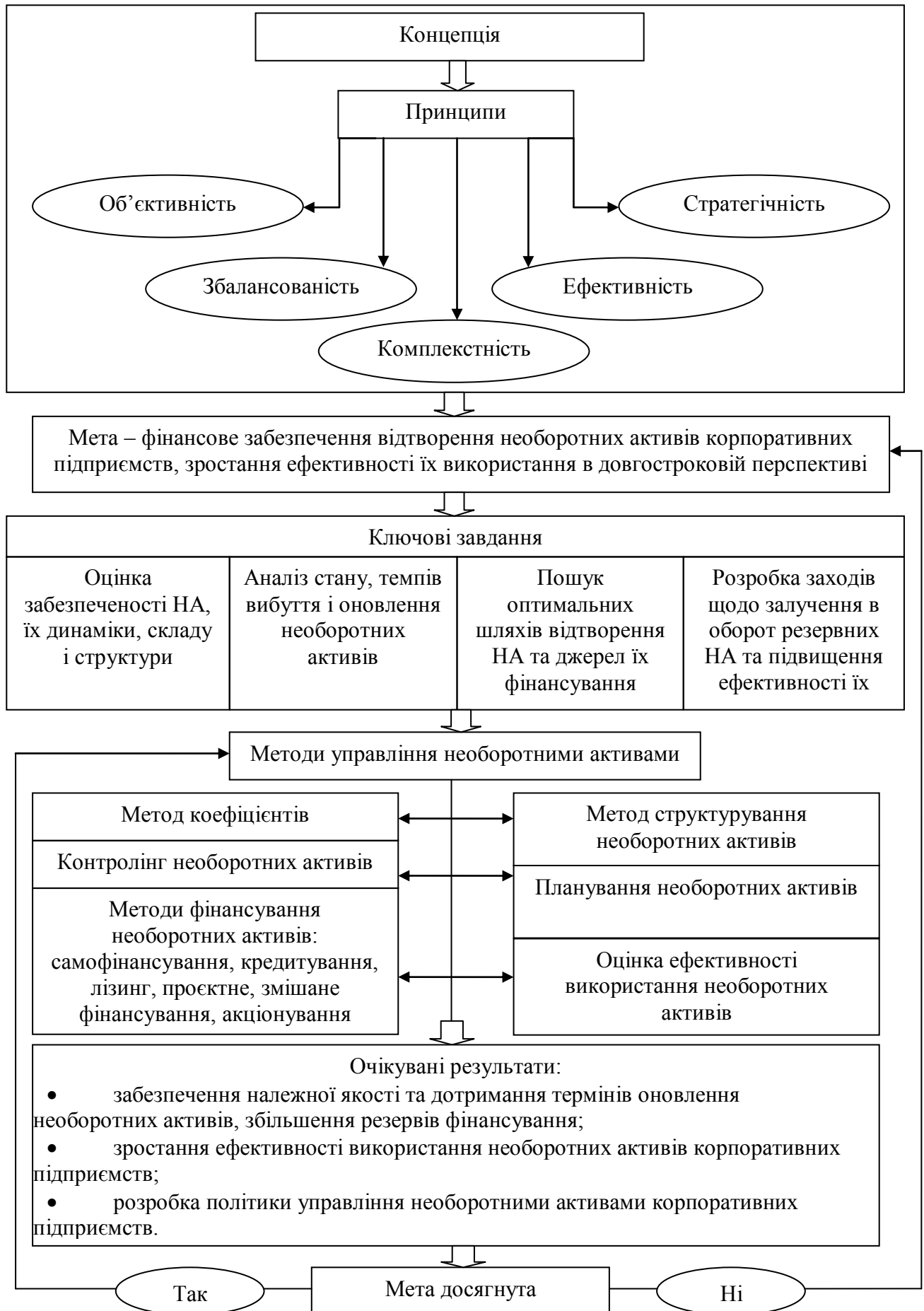

Рис. 1.6. Концепція управління необоротними активами корпоративних підприємств

- аналіз стану, темпів вибуття і оновлення необоротних активів;
- пошук оптимальних шляхів відтворення необоротних активів та джерел їх фінансування;
- розробка заходів щодо залучення в оборот резервних необоротних активів та підвищення їх ефективності.

Процес управління необоротними активами, що є передумовою підвищення ефективності управління необоротними активами зображено на рис. 1.7.

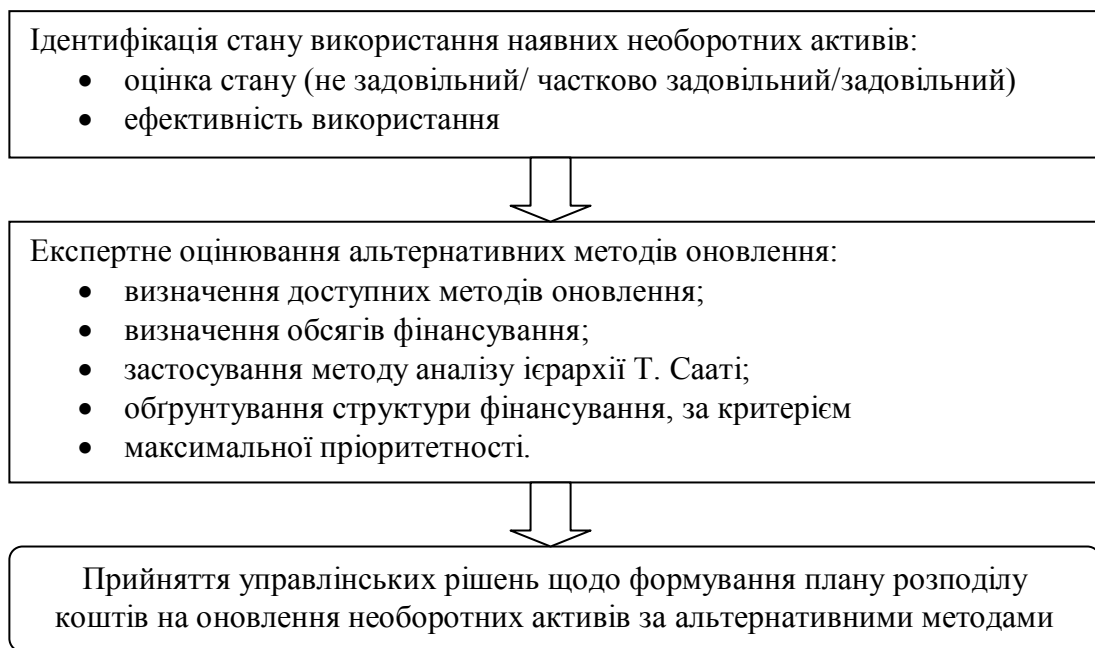

Рис. 1.7. Процес управління необоротними активами корпоративних підприємств

Першим етапом є визначення стану основних засобів (задовільний, незадовільний або частково задовільний), ефективності їх використання та їх кількості на основі визначення оцінки.

Наступним етапом процесу управління основними засобами є визначення альтернативних методів оновлення, доступних для підприємства.

- Визначення доступних та прийнятних методів оновлення основних засобів, таких як ремонт, заміна, купівля або оренда;
- Визначення потреби в основних засобах та альтернативних варіантів фінансування на основі результатів аналізу;

Застосування методу ієрархічного аналізу Т.Сааті: поділ проблеми на ієрархію, розміщення основної проблеми оновлення необоротних активів на верхньому рівні ієрархії та визначення цілей альтернативних варіантів вирішення проблеми на нижніх рівнях. Експерти пропонують альтернативи, відбирають та оцінюють найкращі з них, розробляють схематичну модель для здійснення остаточного вибору;

- Обґрунтування структури фінансування на основі критерію максимальної пріоритетності. Його суть полягає у виборі найбільш пріоритетного джерела фінансування для модернізації всіх технічних і технологічних удосконалень.

Завершальним етапом прийняття управлінського рішення є:

Обґрунтування плану фінансування.

- Цілі фінансування за окремими методами.
- Джерела фінансування (наприклад, амортизаційні фонди, інвестиції, загальні та спеціальні рахунки)
- Період фінансування
- Очікувані результати

До переваг застосування процесного підходу до управління неліквідними активами можна віднести дослідження взаємодії підприємства з його внутрішнім середовищем, системний підхід, який враховує структуру елементів системи, наявність інформаційної бази про стан та структуру неліквідних активів, визначення методів управління системою, виявлення проблем формування неліквідних активів на кожному етапі. Виявлення проблем формування неліквідних активів на кожному етапі та прийняття економічно обґрунтованих альтернативних рішень, як на поточний момент, так і в плановому періоді.

Основні резерви включають збільшення виробництва та використання необоротних активів у часі та збільшення виробництва та використання необоротних активів за виробничою потужністю.

Амортизація розраховується протягом терміну корисного використання відповідного активу. Обраний метод амортизації відіграє важливу роль у забезпеченні розрахунку амортизації відповідно до політики фінансових ресурсів, сформованих для відновлення цих активів.

Реалізація управлінських рішень щодо оновлення необоротних активів здійснюється в чотири етапи. Перший етап полягає у виробленні необхідної ремонтної міцності для окремих груп неліквідних активів підприємства, яка визначається двома основними факторами: їх фізичним зносом і функціональним зносом. Амортизаційна політика підприємства є складовою частиною загальної політики управління необоротними активами. При формуванні амортизаційної політики підприємства враховуються: кількість використовуваних діючих основних і нематеріальних активів, спосіб відображення їх фактичної вартості, фактичний строк корисного використання цих активів, рівень інфляції, дозволений законодавством метод амортизації і т.д.

Гетьман О. О.: Наступним етапом прийняття рішення є визначення суми відшкодування необоротних активів, необхідної для майбутніх періодів. Відшкодування необоротних активів підприємства може здійснюватися на простій або розширеній основі, відображаючи процес його простого або розширеного відтворення. На це рішення на першому етапі впливають такі фактори, як наявність у підприємства на даний момент необоротних активів і чи відповідають вони потребам підприємства, ступінь їх зношеності та стратегія підприємства. [10]

Третій етап – вибір найбільш ефективної форми відновлення окремих груп неліквідних активів. Конкретна форма відновлення для окремої групи активів визначається характером її передбачуваного відтворення. Просте відтворення здійснюється у формі поточного або капітального ремонту та придбання однотипних основних фондів, а розширене – будівництво, реконструкція або модернізація існуючих основних фондів [8].

Останнім кроком є визначення вартості компенсації певних груп необоротних активів з різних форм. Методи визначення вартості компенсації необоротних активів відрізняються залежно від різних форм ремонту. Кінцеві результати зазначених управлінських рішень формують загальну потребу відновлення операційних необоротних активів підприємства з точки зору окремих його видів та різних форм майбутнього відновлення.

Також Савицька Г. В. звертає увагу на наступний факт: «Ще одним варіантом придбання необоротних активів є лізинг. Основними перевагами лізингу є: доступ до нового обладнання без великих одноразових витрат; відсутність необхідності відразу починати платежі; відсутність додаткових гарантій. обов'язковим, тому що безпека угоди – це саме обладнання тощо. Критерії прийняття управлінських рішень щодо купівлі чи оренди окремих видів основних засобів, а також оцінка зазначених вище переваг і недоліків лізингу та їх значення для конкретного підприємства від з точки зору фінансового менеджменту, є важливими» [8].

У процесі формування та використання необоротних активів підприємствам необхідно вирішити наступні питання:

- принципи формування необоротних активів підприємства;
- врахування перспектив розвитку видів господарської діяльності та форм їх диверсифікації;
- забезпечення відповідності обсягу та структури активів;
- обсягу виробництва продукції та структурі продажів;
- забезпечення оптимальної структури активів з точки зору економічної ефективності;
- вибір найбільш доцільного типу необоротних активів з метою забезпечення зростання ринкової вартості підприємства;
- аналіз кількості та складу активів, необхідних для стабільного економічного розвитку;

- задоволення максимальної віддачі, яка може бути отримана від активів, з урахуванням ступеня ризику, який може бути пов'язаний з фінансовою діяльністю підприємства;

- мінімізація фінансового ризику використання активів з урахуванням значного рівня прибутковості.

Формування активів підприємства пов'язане з трьома основними етапами розвитку на різних стадіях його життєвого циклу:

1. створення нових підприємств - сформовані на цьому етапі активи визначають потребу в стартовому капіталі, умови отримання прибутку, оборотність цих активів та рівень ліквідності;

2. розширення, реконструкція та модернізація діючих підприємств - цей етап формування активів підприємства можна розглядати як постійний процес його розвитку по відношенню до основних стадій його життєвого циклу. Розширення та оновлення активів діючого підприємства здійснюється відповідно до стратегічних цілей його розвитку з урахуванням потенціалу формування інвестиційних ресурсів;

3. формування нових структурних підрозділів діючих підприємств, дочірніх підприємств та філій - цей процес може здійснюватися шляхом формування нових структурних майнових комплексів за рахунок нового будівництва або шляхом придбання сукупності готових активів у вигляді цілісного майнового комплексу. Такі варіанти придбання включають приватизацію існуючих державних підприємств та придбання підприємств-банкрутів.

Для забезпечення ефективної роботи компанії в майбутньому процес формування її активів повинен бути цілеспрямованим.

Основною метою формування активів товариства є визначення та задоволення потреби в окремих видах активів для забезпечення операційних процесів, а також оптимізація їх складу з метою забезпечення умов для ефективного ведення господарської діяльності.

З цією метою процес формування необоротних активів компанії базується на таких принципах:

1. врахування найближчих перспектив розвитку операційної діяльності та форм її диверсифікації;
2. забезпечення відповідності обсягу та структури активів, що формуються, обсягу та структурі виробництва та реалізації продукції;
3. забезпечення оптимальної структури активів з точки зору ефективності діяльності;
4. забезпечення умов для прискорення оборотності активів у процесі використання.

Основну частину необоротних активів підприємства становлять основні засоби. Основні засоби забезпечують створення матеріально-технічної бази та сприяють реалізації управлінських потреб підприємства: відповідно до П(С)БО 7, основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство, установа, організація утримує з метою використання їх у процесі виробництва, експлуатації, постачання або надання в оренду іншим особам, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, а також очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Оскільки саме основні засоби генерують більшу частину ресурсів, необхідних для функціонування підприємства, зміни в основних засобах мають безпосередній вплив на загальний обсяг активів підприємства.

Формування необоротних активів та їх утримання потребує значних фінансових вкладень протягом тривалого періоду часу. Тому управління цими основними засобами вимагає, крім технічних рішень, постійної координації фінансових потоків, пов'язаних з формуванням та експлуатацією цих ресурсів. Фінансові явища виникають на всіх стадіях і фазах життєвого циклу основних засобів.

Зокрема, під час формування необоротних активів (придбання, будівництво та оренда відповідних елементів). На цьому етапі важливо встановити обсяг відповідного капіталу, джерела фінансування та раціонального розміщення, а також сприяти створенню сучасного технологічного потенціалу підприємства. Кінцевим результатом цих дій є досягнення конкурентоспроможності та високих результатів діяльності підприємства.

Слід зазначити, що ефективному використанню основних фондів підприємства, які являються основою виробничої діяльності та джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, сприятиме оптимальна сформована структура необоротних активів.

Отже, однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту в системі управління необоротними активами підприємства є забезпечення її своєчасного та ефективного оновлення. В умовах ринкової економіки в процесі оновлення наявних необоротних активів необхідно враховувати негативний вплив на цей процес інфляції.

Політика управління необоротними активами є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, яка спрямована на забезпечення фінансової гарантії їх своєчасного оновлення та ефективного використання.

Політика управління необоротними активами підприємства формується за такими етапами:

- аналіз операційних необоротних активів підприємства за минулий період. Він проводиться з метою вивчення динаміки, придатності, інтенсивності оновлення та ефективності використання загальної суми та структури необоротних активів;

- оптимізація загального обсягу і складу необоротних активів підприємства. Розрахунок враховує можливі резерви збільшення продуктивного використання необоротних активів у майбутніх періодах, виявлені під час аналітичного процесу;

- забезпечення своєчасного оновлення операційних необоротних активів підприємства. Одночасно розрахувати загальну суму активів, які необхідно оновити в майбутньому періоді, та встановити основні параметри та витрати на оновлення кожної групи активів;

- забезпечення ефективного використання операційних необоротних активів підприємства. Цей етап полягає в розробці системи заходів щодо підвищення рентабельності та фондovіддачі основних засобів;

- формування засад функціонування джерел фінансування необоротних активів та оптимізація структури. Оновлення та зростання основних фондів підприємства може фінансуватися як власними, так і позиковими коштами [10].

У процесі господарської діяльності як абсолютна сума основних засобів, так і частка основних засобів у загальних активах можуть раптово збільшуватися або зменшуватися. Причинами таких змін можуть бути придбання підприємством основних засобів з метою створення нової організаційної структури або переоцінка основних засобів.

Якщо залишкова вартість основних фондів зменшується, це свідчить про прогрес підприємства у використанні основних фондів. Подібна ситуація виникає при виведенні з експлуатації активів, які не відповідають вимогам виробництва конкурентоспроможної продукції. Слід також зазначити, що балансова вартість основних виробничих фондів зменшується внаслідок нарахування амортизації при побудові довгострокової системи управління активами [5].

Ознакою того, що залишкова вартість основних засобів підприємства зменшується в результаті процесу амортизації, є відповідність абсолютної величини зменшення основних засобів підприємства сумі амортизації, нарахованій за цей період. Амортизація — це механізм оплати (перенесення на готову продукцію) вартості об'єктів основних виробничих фондів і нематеріальних активів.

Амортизація як економічна категорія відображає фізичний і моральний знос основних засобів і нематеріальних активів. Витрати на амортизацію

пов'язані з відтворювальною діяльністю підприємства. Амортизація повинна бути достатньою для заміни основного виробничого обладнання, яке зносилося і морально застарілих основних виробничих фондів і нематеріальних активів.

Визначення строку корисного використання основних засобів і нематеріальних активів проводиться самостійно з урахуванням підприємства.

Фактичне інвестування коштів підприємства в основні виробничі потужності передбачає придбання та реалізацію обладнання, машин і механізмів, що призводить до зміни майна підприємства.

Для оцінки ступеня зношеності основних засобів підприємства використовується коефіцієнт зносу основних засобів. Він розраховується як відношення загального зносу основних фондів підприємства до первісної вартості основних фондів.

Первісна вартість основних фондів компанії визначається як сума залишкової балансової вартості та загального зносу основних фондів. Подібним чином визначається і норма амортизації нематеріальних активів підприємства.

Якщо швидкість зносу основних фондів висока, це свідчить про обмеженість технологічних можливостей підприємства та низький виробничий потенціал. Тому процес управління основними засобами повинен бути безпосередньо пов'язаний з технологічним оновленням підприємства.

Удосконалення політики управління основними засобами підприємств тісно пов'язане з удосконаленням політики фінансування та інвестування в основні засоби. В економічній літературі поняття «кредит» та «інвестиції» ототожнюються. Проте слід зазначити, що між процесами фінансування та інвестування існує тісний зв'язок, оскільки кошти використовуються до того, як вони стануть доступними. Інвестиції впливають на потребу, доступність і умови фінансування. Їх прибутковість є важливим джерелом фінансування, а також фактором фіскального балансу [1].

Зв'язок між інвестиціями та позиками також очевидний з того факту, що один і той самий процес може бути як інвестицією, так і позикою. Інвестиції являють собою грошові потоки, які починаються з платежів і приносять дохід.

Фінансування – це процес, який починається з доходів і продовжується платежами (поверненням капіталу). З точки зору банку, кредит є капітальним вкладенням. З точки зору бізнесу кредит – це фінансування. Якщо припустити, що кредитування — це процес залучення коштів, а інвестування — процес використання залучених коштів, можна стверджувати, що між цими поняттями та їх виразами існує тісний зв'язок.

Процеси фінансування та інвестування є засобами накопичення капіталу, результатом яких є регулярний розподіл коштів і остаточне перетворення в активи. У нинішніх економічних умовах управлінню необоротними активами насамперед перешкоджає необхідність постійного оновлення основних виробничих фондів та їх висока вартість для підтримки працездатності.

Політика підприємств щодо управління необоротними активами базується на чітко визначених принципах, які визначають джерела фінансування та обсяги неіснуючих активів.

Для роботи з необоротними активами вкрай важливо ретельно розглянути їх сильні та слабкі сторони.

З метою підвищення ефективності політики управління необоротними активами суб'єктам господарювання рекомендується покращити використання неіснуючих активів, що може зменшити їхню потребу в них та необхідне фінансування, а також забезпечувати стійкі темпи економічного зростання за рахунок розумнішого використання.

Підприємствам вкрай важливо оцінити свою політику щодо основних фондів і прагнути покращити їх стан, оскільки це, як правило, вимагає:

- удосконалення функціонування машин і обладнання шляхом передачі їх в оренду;
- прискорити зростання основних фондів шляхом збільшення їх введення та мінімізації їх вибуття;
- збільшення продуктивності праці у відсотках від приросту фондоозброєності;
- проводити інтенсивне оновлення основних фондів фірми;

- підвищувати фондовіддачу основних фондів;
- застосовувати новітні науково-технічні новинки та досягнення для виробництва товарів;
- запровадити більш гнучку політику амортизації та інше.

Фінансування оновлення необоротних активів підприємством здійснюється за рахунок власного капіталу або змішаного фінансування за рахунок власного та позикового капіталу.

При виборі альтернатив фінансування необоротних активів організації робиться декілька логічних кроків, які включають:

- визначення достатності власних фінансів, що має вирішальне значення для оновлення необоротних активів і забезпечення економічного зростання підприємства в майбутньому;
- порівняння вартості довгострокового фінансового кредиту з прибутком, який можна перетворити на оновлені необоротні активи;
- оцінка фінансової стійкості підприємства шляхом аналізу співвідношення власного та використаного позикового капіталу;
- оцінка довгострокових фінансових кредитних перспектив підприємства.

Для довгострокового фінансування інвестиційної діяльності підприємства використовують різні інструменти, як традиційні, так і нетрадиційні.

До традиційних інструментів довгострокового фінансування належать

- кредитування - придбання підприємством обладнання або інших необоротних активів на умовах користування:

- проектні кредити. Видаються під конкретні інвестиційні проекти, є найбільш ризикованим видом довгострокового фінансування і надаються на основі бізнес-плану;

- іпотечні кредити. Довгострокові кредити під заставу нерухомості та земельних ділянок; Іпотечні кредити;

- кредитні лінії. Найбільш гнучкий вид довгострокового кредитування; кредитні лінії. Існують різні види кредитних ліній: рамкові кредитні лінії:

відкриваються банками компаніям для оплати поставок в рамках одного великого контракту.

– відновлювані кредитні лінії: використовуються переважно в міжнародній практиці, являють собою серію кредитних операцій, які продовжуються протягом певного періоду часу;

– синдигований кредит. Ця форма використовується для фінансування дуже великих проектів, для яких об'єднуються кредитні ресурси спеціально від декількох банків, тобто формується синдикат.

Довгострокове фінансування неліквідних активів компанії пов'язане з використанням нетрадиційних інструментів, таких як опціони, заставні операції, лізинг, франшизи та процентні свопи [8].

Однією з найважливіших функцій системи формування та реалізації політики управління необоротними активами компанії є забезпечення її своєчасного та ефективного оновлення.

Наслідки військового вторгнення Російської Федерації на територію України охопили всі сфери життя та сильно вплинули на бізнес. Обставини змінюються швидко і часом непередбачувано - керівництвом компаній необхідно постійно оцінювати вплив ситуації на бізнес, щоб надалі складати достовірну фінансову звітність і приймати правильні та своєчасні управлінські рішення.

Послідовність управлінських рішень щодо оновлення необоротних активів така [15]:

1. Сформувати необхідну відновлювану силу для окремих необоротних активів підприємства. Інтенсивність оновлення необоротних активів в основному визначається двома факторами: фізичним зносом, під час якого необоротні активи поступово втрачають свої первинні функціональні властивості, а подальше їх використання в бізнес-процесі стане: технічно неможливим або економічно вигідним.

2. Амортизаційна політика підприємства є невід'ємною частиною загальної політики управління необоротними активами, а ступінь інтенсивності

її відновлення індивідуалізується відповідно до використання в процесі господарської діяльності. Відповідно до різних облікових політик, прийнятих на підприємстві, можуть використовуватися різні методи розрахунку амортизації, а саме: метод усереднених років; метод зменшення залишкової вартості; метод накопичення; метод прискореного зменшення залишкової вартості; виробничий метод.

3. Визначити обсяг оновлення необоротних активів, необхідний для майбутніх періодів, і вибрати найбільш ефективну форму оновлення. Оновлення необоротних активів можна розділити на два види: просте і розширене, що відображає процес простого або розширеного відтворення необоротних активів.

4. Визначити витрати на оновлення для різних форм операційних необоротних активів. Метод визначення вартості оновлення необоротних активів залежить від конкретної форми оновлення. Витрати на оновлення необоротних активів шляхом проведення поточних та суттєвих ремонтів визначаються на підставі розроблення планового кошторису (кошторису) на їх проведення. При підрядному методі виконання ремонтних робіт основою для формування планового кошторису є ставка за послуги підрядника, а при господарському методі вартість підприємства розраховується за окремими її елементами.

У процесі фінансування окремих видів неліквідних активів одним із найскладніших завдань фінансового менеджменту є вибір альтернатив. Придбання у власність або оренду (або оренду) цих активів. Вибираючи між цими альтернативами, необхідно зважити всі переваги та недоліки лізингового (орендного) бізнесу. Стратегічною метою управління основними засобами підприємства є забезпечення найбільш ефективного використання при найменших витратах на технічне обслуговування та обслуговування.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що управління необоротними активами - це система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням активів, їх ефективним

використанням у різних видах господарської діяльності та організацією їх обороту. З цією метою підприємство визначає рівень інтенсивності, необхідний для оновлення своїх основних засобів через продуктивну виробничо-господарську діяльність суб'єкта господарювання. Іншими словами, розширення інвестиційної діяльності підприємства, заміна застарілих машин та обладнання на більш досконалі, удосконалення існуючої амортизаційної політики, збільшення обсягів виробництва валової та товарної продукції, зростання прибутку та рентабельності.

Забезпечення ефективного використання основних засобів підприємства означає розробку системи заходів, спрямованих на підвищення фондовіддачі основних засобів та обсягів виробництва.

У сучасних умовах розвитку важливо перевести господарську діяльність підприємств на шлях розширеного відтворення, тобто змінити напрямок з метою отримання значного відшкодування понесених виробничих витрат.

Висновки до 1-го розділу

Дослідивши теоретичні основи управління необоротними активами підприємств, можна зробити наступні висновки:

1. На підставі проведеного аналізу існуючих підходів до визначення необоротних активів нами запропоновано трактувати необоротні активи як сукупність майна та нематеріальних прав, які беруть безпосередню участь у виробництві товарів та послуг, не призначені для перепродажу та, як очікується, приносять вигоди протягом тривалого періоду часу (більше одного року або операційного циклу).

2. Необоротні активи є багаторівневою економічною категорією, що включає в себе різні їх види. Доцільно виокремити 8 основних ознак класифікації: за типом власності (власні та орендовані); за формою функціонування (матеріальні, нематеріальні та фінансові); за характером обслуговування окремих видів діяльності (операційні, інвестиційні, фінансові

та невиробничі); за формами заставного забезпечення кредиту і страхування (рухомі та нерухомі); за характером відображення зносу (необоротні активи, що амортизуються, та ті, що не амортизуються); за залученням у господарську діяльність (залучені до господарської діяльності та не задіяні у господарській діяльності); за джерелами формування (фінансування) за рахунок (власних джерел, залучених, позикових джерел та змішаного фінансування); за рівнями функціонування (необоротні активи держави, необоротні активи галузей народного господарства, необоротні активи підприємств).

3. Головне завдання управління необоротними активами – дотримання розумного балансу між наявністю необхідних засобів виробництва і витратами з їх утримання на належному рівні, тому розробка концепції управління необоротними активами є інструментом обґрунтованого і ефективного управління необоротними активами корпоративних підприємств.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ІМПОРТОМ ТА ТОРГІВЛЕЮ АВТОМОБІЛЯМИ

2.1. Аналіз необоротних активів підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями

З метою виробництва або постачання товарів, надання послуг, а також використання їх в іншій господарській діяльності підприємства утримують матеріальні активи у вигляді будівель, споруд, машин, обладнання та інших засобів праці, сукупність яких становить зміст основних засобів, які є необоротними матеріальними активами.

Вагомий внесок в розвиток теорії та методики аналізу необоротних активів зробили такі науковці, як Н.М. Бондар, Б.С. Кругляк, Т.П. Бондар, О.Б. Зайцева, А.І. Ковальов, Т.Н. Бабченко, Н.М. Бондар, Е.Н. Домбровська, Н.Ю. Єршова, О.І. Линник, С.Ф. Покропивний та ін.

Так, Н.Ю. Єршова, О.В. Портна зазначають, що метою аналізу необоротних активів підприємства є кількісна та якісна оцінка складу, структури та динаміки активів, оцінка наявності та ефективності використання основних засобів у виробничому процесі, а також пошук потенційних можливостей підвищення фондовіддачі та вдосконалення технології виробництва за умови найбільш інтенсивного використання основних засобів. Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній вважають, що оптимізація використання основних засобів значною мірою залежить від наявності обґрунтованої системи показників для оцінки рівня ефективності використання основних засобів, яка містить загальні (вартісні) та часткові (натуральні) показники.

Аналіз необоротних активів включає такі етапи:

1. оцінка структури і динаміки необоротних активів та їх складових; оцінка ефективності структури, руху і використання елементів необоротного капіталу;

2. оцінка джерел фінансування необоротних активів;

3. узагальнення результатів та розгляд шляхів підвищення ефективності формування, фінансування та використання необоротних активів підприємства.

Аналіз забезпеченості підприємства необоротними активами включає аналіз динаміки необоротних активів, їх складу та структури. У процесі аналізу динаміки необоротних активів вивчаються зміни в їх загальному обсязі та складі, а також визначаються види необоротних активів, за якими відбулися зміни в загальному обсязі. Темпи зростання загального обсягу необоротних активів порівнюються з темпами зростання обсягу виробництва і реалізації продукції та обсягу оборотних активів. При аналізі складу і структури необоротних активів вивчаються питомі ваги його складових і досліджуються тенденції зміни питомої ваги цих складових у загальному обсязі необоротних активів підприємства. За результатами аналізу робляться висновки про спрямованість окремих напрямів розвитку підприємства (створення умов для розширення операційної діяльності, інноваційний розвиток, інвестиційна та фінансова стратегії розвитку) або про спрямованість на поєднання окремих напрямів розвитку.

Аналіз наявності, складу та джерел формування необоротних активів, їх вплив на ліквідність та платоспроможність розглянемо на прикладі трьох товариств, а саме – ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна».

ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» є товариством з обмеженою відповідальністю зі 100% іноземними інвестиціями, яке створене за українським законодавством. Статут Компанії було зареєстровано у 2009 році. Засновником Компанії та її єдиним учасником є Акціонерне товариство «АВТОМОБІЛІ СІТРОЕН С.А.» (AUTOMOBILES CITROËN S.A.), юридична особа (société anonyme), яка заснована та діє відповідно до законодавства

Франції, зареєстрована в Реєстрі з торгівлі та товариств за ідентифікаційним номером 642 050 199.

Кінцевий беніфіціарний власник відсутній - відсутні фізичні особи, які прямо або опосередковано, індивідуально або спільно з асоційованими компаніями володіють акціями (часткою), що складає 25 або більше відсотків капіталу Компанії або права голосу.

Основна діяльність Компанії полягає у торгівлі автомобілями через мережу офіційних дистриб'юторів та дилерів.

Основними видами діяльності Компанії є:

- імпорт автомобілів та запасних частин до них;
- торгівля автомобілями та запасними частинами до них; технічне обслуговування та ремонт та догляд автомобілів;
- посередництво у торгівлі автомобільними деталями та приладдям;
- посередництво в оптовій та роздрібній торгівлі;
- діяльність страхових агентів і брокерів.

Станом на кінець 2022 та 2021 років кількість працівників Компанії становила 69 осіб та 70 осіб, відповідно. Юридична та фактична адреса Компанії: вулиця Кирилівська, буд. 60, м. Київ, Україна.

Підприємство ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» є юридичною особою, що було засновано згідно законодавства України у 1992 році.

Основними видами діяльності підприємства є продаж автомобілів та запчастин до них, технічне обслуговування автомобілів та сервіс.

Середньооблікова чисельність працівників Компанії у 2022 році становила 196 працівників, у 2021 році 226 працівників.

Юридична та фактична адреса: 02121, Київ, Україна, вул. Харківське шосе, буд. 179.

Основним видом діяльності Товариства є продаж легкових автомобілів та запчастин для них, а також здійснення допоміжного сервісу. Товариство є офіційним дилером з продажу транспортних засобів марки Toyota.

Бренд Тойота продовжує займати лідируючі позиції в сегменті продажу нових легкових автомобілів. Лояльна система ціноутворення дозволяє максимально утримати парк негарантійних автомобілів, а за рахунок продажів нових автомобілів – розширити активну базу клієнтів.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Хюндай Мотор Україна» зареєстровано 27.10.2004 р.

Місцезнаходження (юридична фактична адреса) 04080, вул. м. Київ, та Новокостянтинівська, б.1А.

Підприємство перебуває на обліку в Офісі великих платників податків Державної фіскальної служби України.

Основний вид діяльності підприємства полягає у торгівлі автомобілями та легковими автотранспортними засобами. Інші види діяльності: «торгівля іншими автотранспортними засобами»; «технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів»; «оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів»; «роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів» та інші.

Будь-яке підприємство, незалежно від форми власності та виду діяльності, повинно постійно враховувати рух основних засобів, їх склад, стан та ефективність використання. Ця інформація дає змогу підприємствам визначити шляхи та резерви підвищення ефективності використання основних фондів, а також оперативно виявити та усунути негативні відхилення, які можуть мати серйозні наслідки для успішної діяльності підприємства в майбутньому. Тому питання підвищення ефективності використання основних засобів є таким важливим для будь-якої організації. Зрештою, неефективне використання може призвести до скорочення виробництва або продажів, зменшення доходу компанії і, таким чином, впливу на прибуток.

Під час аналізу ефективності використання основних засобів необхідно вивчити обсяг основних засобів, темпи їх зростання за відповідні періоди, співвідношення окремих груп у загальній вартості фондів (їх структуру),

визначити активну частину фондів, причини зміни їх обсягів та структури, шляхи покращення структури.

При аналізі обсягу, структури та динаміки основних засобів необхідно враховувати, що різні види основних засобів беруть різну участь у процесі господарської діяльності підприємства. Виробнича потужність визначається лише величиною промислово-виробничих основних фондів. Невиробничі ж основні засоби у виробництві безпосередньої участі не беруть, вони лише обслуговують культурно-побутові потреби колективу.

Аналіз складових обсягу, структури та динаміки основних засобів за початковою вартістю зображено в табл. 2.1-21.3.

Таблиця 2.1

Аналіз обсягу та динаміки необоротних активів
ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення 2022р. до 2020р.	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
Загальна сума необоротних активів в т.ч.	30075,00	100	39225,00	100	31799,00	100	1724,00	5,73
- транспортні засоби	23373,00	77,72	33442,00	85,26	24082,00	75,73	709,00	3,03
- офісні меблі та обладнання	6702,00	22,28	5783,00	14,74	4302,00	13,53	(2400,00)	(35,81)
- актив з права використання	-	-	-	-	3416,00	10,74	3416,00	100,00

Аналіз розрахунків наведених в табл. 2.1 показує, що загальна сума основних засобів на ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» за 2020-2022 р.р. зросла на 1724,00 тис. грн., що відбулося переважно за рахунок появи у 2022 році активу на права використання в сумі 3416 тис. грн., також збільшився обсяг транспортних засобів у 2022 році у порівнянні з 2020 роком на 709,00 тис. грн., або на 3,03%. Проте, поряд із збільшенням цих складових відбулося зменшення вартості офісних меблів та обладнання за рахунок амортизаційних відрахувань на 2400,00 тис. грн, або на 35,81%.

Аналіз розрахунків наведених в табл. 2.2 показує, що загальна сума основних засобів на ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» за 2020-2022 р.р. зросла на 7730,00 тис. грн., що відбулося переважно за рахунок появи у 2021 році

офісного обладнання, ІТ обладнання та інших основних засобів, також збільшився обсяг транспортних засобів у 2022 році у порівнянні з 2020 роком на 1505,00 тис. грн., або на 62,58% та машини і обладнання на 7466,00 тис. грн., або на 419,14%.

Таблиця 2.2

Аналіз обсягу та динаміки необоротних активів ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД»
за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення 2022р. до 2020р.	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
Загальна сума необоротних активів в т.ч.	59216,00	100,00	64463,00	100,00	66946,00	100,00	7730,00	13,06
- земельні ділянки	380,00	0,64	380,00	0,59	380,00	0,57	0,00	0,00
- будівлі та споруди	46747,00	78,94	46452,00	72,07	46468,00	69,41	(279)	(0,60)
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	7918,00	13,37	1732,00	2,69	1767,00	2,64	(6151)	(77,68)
- транспортні засоби	2405,00	4,07	5668,00	8,79	3910,00	5,84	1505,00	62,58
- машини та обладнання	1766,00	2,98	6035,00	9,36	9168,00	13,69	7466,00	419,14
- офісне обладнання	-	-	356,00	0,55	281,00	0,42	281,00	100,00
- ІТ обладнання	-	-	2565,00	3,97	3346,00	5,00	3346,00	100,00
- Інші основні засоби	-	-	1275,00	1,98	1626,00	2,43	1626,00	100,00

Проте, поряд із збільшенням цих складових відбулося зменшення обсягу будівель та споруд й інструментів, приладів, інвентарю (меблів) на 279,00 тис. грн. та 6151,00 тис. грн.

Аналіз розрахунків наведених в табл. 2.3 показує, що загальна сума основних засобів на ТОВ «Хюндай Мотор Україна» за 2020-2022 р.р. зменшилася на 2560,00 тис. грн., що відбулося переважно за рахунок зменшення усіх складових основних засобів у 2022 році у порівнянні з 2020 роком. Наприклад, обсяг інструментів, приладів, інвентарю зменшився на 5,00 тис. грн., транспортних засобів – на 657,00 тис. грн., прав користування земельними ділянками – на 1642,00 тис. грн. та інше.

Для забезпечення відтворення основних виробничих засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання, що є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства.

Таблиця 2.3

Аналіз обсягу та динаміки необоротних активів ТОВ «Хюндай Мотор Україна»
за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення 2022р. до 2020р.	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
Загальна сума необоротних активів в т.ч.	13451,00	100,00	9907,00	100,00	10891,00	100,00	(2560,00)	(19,03)
- інструменти, прилади, інвентар	280,00	2,08	248,00	2,50	275,00	2,53	(5,00)	(1,79)
- транспортні засоби	2708,00	20,13	4624,00	46,67	2051,00	18,83	(657,00)	(24,26)
- машини та обладнання	228,00	1,70	172,00	1,74	248,00	2,28	(20,00)	(8,77)
- Інші основні засоби	165,00	1,23	118,00	1,19	84,00	0,77	(81,00)	(49,09)
- Інші необоротні матеріальні активи	977,00	7,26	880,00	8,88	782,00	7,18	(195,00)	(19,96)
- Права користування земельними ділянками	9093,00	67,60	3865,00	39,02	7451,00	68,41	(1642,00)	(18,06)

Показники стану й ефективності використання основних засобів можна об'єднати в три групи, які характеризують:

- 1) забезпечення підприємства основними засобами;
- 2) стан основних засобів;
- 3) ефективність використання основних засобів.

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, належать: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства.

Фондомісткість є величиною зворотною до фондovіддачі. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондovіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Забезпеченість підприємства основними виробничими засобами визначається рівнем фондоозброєності праці. Останню розраховують як

відношення вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників підприємства. Збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором. Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства.

Якщо коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства сягає критичної позначки (0,2 - 0,3), то реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і треба терміново шукати кошти для виправлення становища.

Стан основних виробничих засобів характеризують через такі коефіцієнти: зносу основних засобів; придатності; оновлення; вибуття (приросту) основних засобів.

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондовіддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів. Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондовіддача.

Абсолютним показником ефективності використання основних засобів є сума прибутку на одну гривню основних засобів. До показників ефективності використання основних засобів можна також віднести показник питомої ваги активної частини основних засобів у їх загальній сумі. Формули розрахунку показників забезпечення стану й ефективності використання основних засобів та їхню характеристику наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Показники стану та ефективності використання основних засобів

Показник	Формула розрахунку	Характеристика
1	2	3
1. Фондомісткість	Фк/Вп	Характеризує забезпеченість підприємства ОЗ
2. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	Фз/М	Відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства
3. Коефіцієнт зносу ОЗ	Зо/Фк	Показує ступінь зносу ОЗ
4. Коефіцієнт придатності основних засобів	1-Кз	Відображає частину основних засобів придатну до експлуатації

Продовження табл. 2.4

1	2	3
5. Коефіцієнт оновлення ОЗ	Фв/Фк	Показує частку введених ОЗ у загальній їх вартості
6. Коефіцієнт вибуття ОЗ	Фу/Фк	Характеризує інтенсивність вибуття ОЗ
7. Коефіцієнт приросту основних засобів	(Фв-Фу)/Фк	Показує ступінь збільшення ОЗ у звітному періоді проти минулого періоду
8. Фондовіддача	Вп/Фк	Характеризує ефективність використання ОЗ. Відображає суму виробленої продукції на одну гривню ОЗ
9. Рентабельність ОЗв	Пб/Фк*100%	Визначає ступінь використання ОЗ

Де: Фк - балансова вартість основних виробничих засобів; Вп - вартість виробленої продукції; Фз - залишкова вартість основних виробничих засобів; М - вартість майна підприємства; Зо - сума зносу основних виробничих засобів; Ч - середньооблікова чисельність працівників; Фу - вартість виведених основних виробничих засобів; Фв - вартість введених основних виробничих засобів; Кз - коефіцієнт зносу основних виробничих засобів; Пб - загальний прибуток підприємства.

Розрахуємо дані показники для досліджуваних підприємств за 2020-2022 роки (табл. 2.5-2.7).

Таблиця 2.5

Аналіз стану та ефективності використання основних фондів
ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення	
				2022р. від 2020р.	2022р. від 2021р.
1. Наявність ОЗ на початок року, тис. грн.	29533	30075	39225	9692	9150
2. Надійшло за рік, тис. грн.	28373	37944	18102	(10271)	(19842)
3. Вибуло за рік, тис. грн.	27831	28794	25528	(2303)	(3266)
4. Наявність ОЗ на кінець року	30075	39225	31799	1724	(7426)
5. Фондомісткість	0,0074	0,0061	0,0297	0,0223	0,0236
6. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства	0,0211	0,0231	0,0292	0,0081	0,0061
7. Коефіцієнт зносу ОЗ	0,2610	0,2603	0,3254	0,0644	0,0651
8. Коефіцієнт придатності ОЗ	0,7390	0,7397	0,6746	(0,0644)	(0,0651)
9. Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,9520	1,0951	0,5097	(0,4423)	(0,5854)
10. Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,9338	0,8310	0,7189	(0,2149)	(0,1121)
11. Коефіцієнт приросту ОЗ	0,0182	0,2641	(0,2091)	(0,2273)	(0,4732)
12. Фондовіддача	135,24	164,16	33,69	(101,55)	(130,47)
13. Рентабельність ОЗ	1702,15	1904,32	622,79	(1079,36)	(1281,53)

На ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» за у 2022 р.р. порівняно з 2021 роком спостерігається зменшення основних засобів на 7426 тис. грн., такою ж є

тенденція щодо їх надходження. Тобто за досліджуваний період надходження зменшилися майже в два рази з 28373 до 18102 тис. грн.

Реальна вартість основних фондів залишається практично незмінною і коливається в межах 0,02. Негативним явищем в діяльності підприємства є те, що основні засоби зношені на 26,03-32,54%, тому є застарілими і потребують оновлення, модернізації. В результаті цього придатними до використання на кінець 2022 р. є 67,46% вартості всіх основних засобів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА».

Коефіцієнт оновлення у 2022 році порівняно з 2021 роком мав характер до зменшення з 109,51% до 50,97%, а це майже в два рази.

Показник рентабельності основних виробничих засобів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» за валовим прибутком є дуже високим і коливається в межах 622,79-1904,32%.

Таблиця 2.6

Аналіз стану та ефективності використання основних фондів
ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення	
				2022р. від 2020р.	2022р. від 2021р.
1. Наявність ОЗ на початок року, тис. грн.	53831	59216	64463	10632	5247
2. Надійшло за рік, тис. грн.	9576	10643	8571	(1005)	(2072)
3. Вибуло за рік, тис. грн.	4191	5396	6088	1897	692
4. Наявність ОЗ на кінець року	59216	64463	66946	7730	2483
5. Фондомісткість	0,0428	0,0355	0,0562	0,0134	0,0207
6. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства	0,3918	0,2647	0,2577	(0,1341)	(0,007)
7. Коефіцієнт зносу ОЗ	0,0390	0,0452	0,0529	0,0139	0,0077
8. Коефіцієнт придатності ОЗ	0,9610	0,9548	0,9471	0,3371	(0,0077)
9. Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,1694	0,1721	0,1304	(0,039)	(0,0417)
10. Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,0741	0,0873	0,0927	0,0186	0,0054
11. Коефіцієнт приросту ОЗ	0,0953	0,0848	0,0378	(0,0575)	(0,047)
12. Фондовіддача	23,36	28,21	17,79	(5,57)	(10,42)
13. Рентабельність ОЗ	195,08	234,88	220,09	25,01	(14,79)

На ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» за 2020-2022 р.р. спостерігається збільшення основних засобів на 2483 тис. грн., тенденція щодо їх надходження є протилежною – тобто за досліджуваний період надходження зменшилися на 2072 тис. грн. у 2022 році порівняно з 2021 роком. Однак вибуття основних

засобів мало тенденцію до зменшення протягом досліджуваного періоду. Збільшення обсягу основних засобів відбулося за рахунок зменшення різниці між основними засобами, що надійшли та тими, що вибули.

Реальна вартість основних фондів має характер до зменшення протягом усього досліджуваного періоду та зменшився у 2022 році порівняно з 2020 роком на 13,41%. Позитивним явищем в діяльності підприємства є те, що основні засоби зношені всього на 3,90%-5,29% проте протягом 2020-2022 років даний показник поступово збільшувався, наприклад, у 2022 році у порівнянні з 2020 років відсоток зносу основних засобів зріс на 1,39. Придатними до використання на кінець 2022 р. є 94,71% вартості всіх основних засобів ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД».

Коефіцієнт оновлення на кінець досліджуваного періоду є дуже низьким – 13,04%.

Показник рентабельності основних виробничих засобів ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» за валовим прибутком є дуже високим і коливається в межах 195,08-234,88%.

Таблиця 2.7

Аналіз стану та ефективності використання основних фондів

ТОВ «Хюндай Мотор Україна» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення	
				2022р. від 2020р.	2022р. від 2021р.
1. Наявність ОЗ на початок року, тис. грн.	20945	13451	9907	(11038)	(3544)
2. Надійшло за рік, тис. грн.	633	7332	20068	19435	12736
3. Вибуло за рік, тис. грн.	8127	10876	19084	10957	8208
4. Наявність ОЗ на кінець року	13451	9907	10891	(2560)	984
5. Фондомісткість	0,0066	0,0030	0,0037	(0,0029)	0,0007
6. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства	0,0129	0,0088	0,0075	(0,0054)	(0,0013)
7. Коефіцієнт зносу ОЗ	0,3471	0,4039	0,4210	0,0739	0,0171
8. Коефіцієнт придатності ОЗ	0,6529	0,5961	0,5790	(0,0739)	(0,0171)
9. Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,0368	0,6280	1,9298	1,893	1,3018
10. Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,4726	0,9315	1,8352	1,3626	0,9037
11. Коефіцієнт приросту ОЗ	(0,4357)	(0,3035)	0,0946	0,5303	0,3981
12. Фондовіддача	151,32	330,85	270,53	119,21	(60,32)
13. Рентабельність ОЗ	2279,75	4990,33	6950,00	4670,25	1959,67

На ТОВ «Хюндай Мотор Україна» за 2020-2022 р.р. спостерігається збільшення основних засобів на 984 тис. грн., такою ж є тенденція щодо їх надходження. Тобто за досліджуваний період надходження збільшилися з 633 тис. грн. до 20068 тис. грн., таку ж динаміку має і вибуття основних засобів – у 2022 році порівняно з 2020 роком вибуття ОЗ збільшилося на 19435 тис. грн.

Реальна вартість основних фондів залишається практично незмінною і коливається в межах 0,75%-1,29%. Негативним явищем в діяльності підприємства є те, що основні засоби зношені на 41,10% у 2022 році, тому є застарілими і потребують оновлення, модернізації. В результаті цього придатними до використання на кінець 2022 р. є 57,90% вартості всіх основних засобів ТОВ «Хюндай Мотор Україна».

Коефіцієнт оновлення на кінець досліджуваного періоду є дуже високим – 192,98%, що в свою чергу характеризує велику частку введених нових основних засобів у загальній вартості основних засобів у 2022 році.

Показник рентабельності основних виробничих засобів ТОВ «Хюндай Мотор Україна» за валовим прибутком є дуже високим і коливається в межах від 2279,75% до 6950,00%.

Отже, провівши аналіз стану та ефективності використання основних фондів трьох товариств, можна зробити висновки, що найкращі показники має ТОВ «Хюндай Мотор Україна». Також варто зазначити, що усі товариства мають погіршення стану та ефективності використання основних фондів у 2022 році порівняно з 2020 та 2021 роками. Це відбулося за рахунок повномасштабної військової агресії росії проти України тим самим, призвівши до глибокої кризи, що очікувано матиме далекосяжні негативні наслідки не лише для України, для і для країн Європейського союзу, примножуючи об'єм шкоди від пандемії COVID-19 періоду 2020-2021 років.

Показники оцінки ефективності використання базових інструментів поділяються на три групи:

- узагальнюючі;
- часткові;

– техніко-експлуатаційні.

До узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів відносять:

– фондівіддачу – це відношення вартості випущеної продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних виробничих фондів;

– рентабельності основних засобів – це відношення операційного прибутку до середньорічної вартості основних засобів підприємства.

Дані показники дозволяють оцінити дві сторони економічної ефективності їх використання - кількісну і якісну. Однак кожен з них може підвищуватися або знижуватися на підприємстві за один і той же проміжок часу. Тому в процесі порівняльної оцінки ефективності використання основних засобів двох і більше підприємств або періодів виникають труднощі, адже окремі підприємства при достатньо високих показниках фондівіддачі мають низькі показники рентабельності і навпаки. Усунути цей недолік дає можливість розрахунок інтегральних показників.

Перший комплексний (інтегральний) показник ефективності використання основних засобів (ΦE^I) відображає умовний середній економічний ефект у вигляді виручки від реалізації та прибутку, який припадає на кожен гривню витрат, які вкладені в основні засоби. Його визначають шляхом витягнення кореня квадратного з добутку показників фондівіддачі (ΦB) і рентабельності (ΦP) за формулою:

$$\Phi E^I = \sqrt{\Phi B \times \Phi P} \quad (2.1)$$

Для розрахунку другого інтегрального показника ефективності використання основних засобів (ΦE^{II}) використовується формула:

$$(2.2)$$

де, ΦE – інтегральний показник ефективності використання основних засобів;

ΦB – фондівіддача основних засобів;

ΦP – рентабельність основних засобів;

ΦT – рівень ефективності використання основних засобів при здійсненні трудової діяльності.

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна» представлені в табл. 2.8-2.10.

Таблиця 2.8

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	Алгоритм розрахунку	2020р.	2021р.	2022р.	Абсол. відхил. (+, -)		Відносне відхилення, %	
					2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2020р.
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р. 2000	403055 1	568826 4	1196507	1657713	(4491757)	(78,97)	(70,86)
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р. 2350	175427	296390	(190551)	120963	(486941)	(164,29)	(59,19)
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	(Ф.1, р.1010 гр.3+гр.4)/2	29804	34650	38756,50	4846	4106,5	11,85	(86,01)
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	ф. 1-ПВ	56	70	69	14	(1)	(1,43)	(80,00)
5. Фондовіддача, грн.	(1:3)	135,24	164,16	30,87	28,92	(133,29)	(81,20)	(82,38)
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	(2:3)*100	588,60	855,38	(491,66)	266,78	(1347,04)	(157,48)	(68,81)
7. Продуктивність праці, грн.	(1:4)*100/1000	7197,41	8126,09	1734,07	928,68	(6392,02)	(78,66)	(88,57)
8. Рівень ефективності використання ОЗ, %	(7:3)*100/1000	0,02415	0,02345	0,00447	(0,0007)	(0,01898)	(80,94)	(102,99)
9. Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt[5]{5 \times 6 \div 100}$	28,21	37,47	(12,32)	9,26	(49,79)	(132,88)	(75,29)
10. Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt[3]{5 \times 6 \times 8}$	12,43	14,88	(4,08)	2,45	(18,96)	(127,41)	(83,53)

За аналізований період фондовіддача основних засобів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» знизилася на 133,29 грн.

Рентабельність основних засобів є досить високою у 2020 та у 2021 роках, проте у 2022 даний показник значно знизився, а саме – на 1347,04% у порівнянні з 2021 роком.

Значення інтегрального показника дає можливість зробити оцінку економічної ефективності використання основних засобів. З трьох періодів

відносно кращі показники використання основних засобів були у 2021 році, де перший інтегральний показник вищий і складає 37,47 грн. У 2022 році перший інтегральний показник склав найменше значення серед усіх трьох років, а саме – -12,32 грн., що на 49,79% менше, ніж у 2021 році.

Варто зазначити, що загалом підприємство має вкрай низькі показники віддачі основних засобів та їх використання за аналізований період погіршились. Про це свідчить зниження другого інтегрального показника величина якого зменшилась з 14,88 грн. у 2021 році до -4,08 грн. у 2022 році, або на 127,41%.

Таблиця 2.9

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	Алгоритм розрахунку	2020р.	2021р.	2022р.	Абсол. відхил. (+, -)		Відносне відхилення, %	
					2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2020р.
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р. 2000	1320182	1744701	1169055	424519	(575646)	(32,99)	(75,67)
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р. 2350	24365	67803	75913	43438	8110	11,96	211,57
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	(Ф.1, р.1010 гр.3+гр.4)/2	56523,50	61839,50	65704,50	5316	3865	6,25	(91,40)
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	ф. 1-ПВ	213	226	196	13	(30)	(13,27)	(94,25)
5. Фондовіддача, грн.	(1:3)	23,36	28,21	17,79	4,85	(10,42)	(36,94)	(82,81)
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	(2:3)*100	43,11	109,64	115,54	66,53	5,9	5,11	(39,32)
7. Продуктивність праці, грн.	(1:4)*100/1000	619,80	771,99	596,46	152,19	(175,53)	(22,74)	(80,29)
8. Рівень ефективності використання ОЗ, %	(7:3)*100/1000	0,0011	0,00125	0,00091	0,00015	(0,00034)	(27,20)	(88,00)
9. Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt{5 \times 6 \div 100}$	3,17	5,56	4,53	2,39	(1,03)	(18,48)	(57,01)
10. Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt[3]{5 \times 6 \times 8}$	1,03	1,57	1,23	0,54	(0,36)	(21,50)	(65,61)

За аналізований період фондівдача основних засобів ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» знизилася на 10,42 грн.

Рентабельність основних засобів є досить високою протягом усього досліджуваного періоду та має характер до збільшення, наприклад, у 2021 даний показник підвищився на 66,53% у порівнянні з 2020 роком та у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 5,9%.

Значення інтегрального показника дає можливість зробити оцінку економічної ефективності використання основних засобів. З трьох періодів відносно кращі показники використання основних засобів були у 2021 році, де перший інтегральний показник найвищий і складає 5,56 грн. У 2020 році перший інтегральний показник склав найменше значення серед усіх трьох років, а саме – 3,17 грн.

Варто зазначити, що загалом підприємство має змінний характер щодо показників віддачі основних засобів та їх використання за аналізований період погіршились. У 2021 році другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів збільшився у порівнянні з 2020 на 0,54 грн, проте у 2022 році він навпаки зменшився, а саме – на 0,36 грн.

Таблиця 2.10

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Хюндай Мотор Україна» за 2020-2022 р.р., тис. грн.

Показник	Алгоритм розрахунку	2020р.	2021р.	2022р.	Абсол. відхил. (+, -)		Відносне відхилення, %	
					2021р. від 2020р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2021р.	2022р. від 2020р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р. 2000	2602372	3862950	2813225	1260578	(1049725)	(37,31)	(67,37)
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р. 2350	77650	248356	426860	170706	178504	41,82	(31,27)
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	(Ф.1, р.1010 гр.3+гр.4)/2	17198	11679	10399	(5519)	(1280)	(12,31)	(147,26)
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	ф. 1-ПВ	73	61	56	(12)	(5)	(8,93)	(119,67)
5. Фондовіддача, грн.	(1:3)	151,32	330,76	270,53	179,44	(60,23)	(22,26)	(45,75)
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	(2:3)*100	451,51	2126,52	4104,82	1675,01	1978,3	48,19	(21,23)

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7. Продуктивність праці, грн.	$(1:4)*100/1000$	3564,89	6332,70	5023,62	2767,81	(1309,08)	(26,06)	(56,29)
8. Рівень ефективності використання ОЗ, %	$(7:3)*100/1000$	0,02073	0,05422	0,04831	0,03349	(0,00591)	(12,23)	(38,23)
9. Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt{5 \times 6 \div 100}$	26,14	83,87	105,38	57,73	21,51	20,41	(31,17)
10. Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt[3]{5 \times 6 \times 8}$	22,36	33,66	37,72	11,30	4,06	10,75	(66,43)

За аналізований період фондовіддача основних засобів ТОВ «Хюндай Мотор Україна» знизилася на 60,23 грн.

Рентабельність основних засобів є досить високою протягом усього досліджуваного періоду та має характер до значного збільшення, наприклад, у 2021 даний показник підвищився на з 451,51 до 2126,52% та у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився з 2126,52 до 4104,82%.

Значення інтегрального показника дає можливість зробити оцінку економічної ефективності використання основних засобів. За весь досліджуваний період перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів мав позитивну динаміку, тобто збільшувався. У 2021 даний показник підвищився на 57,73 грн. у порівнянні з 2020 роком та у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 21,51 грн.

Варто зазначити, що як і перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів другий також мав характер до збільшення. У 2021 році даний показник збільшився у порівнянні з 2020 на 11,30 грн, а у 2022 році підвищився на 4,06 грн.

Показники, отримані при розрахунку впливу факторів на зміну ефективності використання основних фондів, є умовними. Адже збільшення основних фондів можна вважати чинником, що знижує фондовіддачу, але в умовах технічного прогресу збільшення основних фондів, особливо їх

ефективної частини, є закономірним явищем, і керівництво має прагнути до підвищення їх ефективності.

При оцінці ефективності використання основних фондів необхідно враховувати особливості господарської діяльності, форму власності та цілі підприємства.

2.2. Проблеми управління необоротними активами підприємств

Кожному бізнесу для роботи необхідні основні чи фізичні активи – земля, машини, комп'ютери, обладнання, меблі, транспортні засоби тощо.

Управління основними засобами включає моніторинг та обслуговування фізичних активів організації за допомогою RFID-міток GPS, штрих-кодів, QR-кодів, IoT датчиків та багато іншого.

Ці коди та теги легко скануються та зчитуються портативними пристроями та смартфонами.

Управління основними засобами дає компаніям низку переваг, таких як:

- великий прибуток – оскільки витрати можна звести до мінімуму, а прибутки від цих активів можна максимізувати;

- допомагає забезпечити дотримання вимог: правильне технічне обслуговування машин та обладнання підвищує безпеку та надійність, забезпечуючи дотримання вимог та уникаючи судових позовів чи штрафів;

- зниження витрат на технічне обслуговування та ремонт – при регулярному відстежуванні та правильному обслуговуванні обладнання можна виключити непередбачені простої та дорогий ремонт;

- поліпшення відносин з інвесторами – оскільки ефективне управління активами підвищує прибутковість, воно може спричинити довіру інвесторів та допомогти легко отримати капітал;

- залучення співробітників - правильне управління активами має хвильовий ефект у плані утримання клієнтів, підвищення прибутковості,

задоволення інвесторів і т. д., що зміцнює репутацію компанії та залучає кваліфікованих та досвідчених співробітників.

Однак чим більша організація, скажімо, що має сотні активів у різних місцях, тим складнішим стає завдання.

Неправильне управління основними засобами може дорого коштувати у вигляді неефективності, яка призводить до затримок, невдоволення клієнтів, тривалого закриття кварталних або річних звітів, аудиторських ризиків, недотримання вимог та багато іншого.

Проте при правильному виконанні можна досягти значної економії податків, загального підвищення ефективності та збільшення прибутку.

Управління активами – це процес управління та обслуговування фізичних активів, таких як будівлі, обладнання та інфраструктура, економним та ефективним способом. Він включає виявлення, відстеження і підтримку вартості активів організації протягом їх життєвого циклу. Управління активами важливе з різних причин, включаючи підвищення ефективності експлуатації, зниження витрат на простої, технічного обслуговування та максимізацію вартості активів організації.

Враховуючи вищесказане, можна виокремити наступні проблеми управління необоротними активами та вирішення їх за допомогою використання програмного забезпечення для керування технічним обслуговуванням:

– відстеження та керування активами.

Однією з найбільших проблем управління активами є відстеження та ефективне управління активами. Це передбачає відстеження розташування, стану та історії обслуговування кожного об'єкта, а також забезпечення його правильного та ефективного використання.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти менеджерам активів відстежувати їх та керувати ними кількома способами:

- відстеження активів: допомагає менеджерам краще зрозуміти, де знаходяться їх активи та в якому вони стані, що дозволяє їм швидше реагувати

на будь-які проблеми, які можуть виникнути, та зниження ризику виходу з ладу та простою обладнання. Крім того, відстеження активів може допомогти керуючим активами оптимізувати використання своїх активів, гарантуючи їх ефективне та результативне використання для максимізації цінності;

- графік обслуговування: допомагає планувати та відстежувати заходи щодо технічного обслуговування, гарантуючи, що активи обслуговуються на регулярній основі та знижуючи ризик виходу обладнання з ладу;

- ефективність об'єкта: допомагає відстежувати продуктивність об'єктів, надаючи цінні дані про те, наскільки добре об'єкт функціонує та чи відповідає він цільовим показникам ефективності;

- записи про активи: допомагає підтримувати точні та актуальні записи про активи, включаючи таку інформацію, як дата покупки, інформація про гарантії та історія обслуговування.

– Графік та планування технічного обслуговування.

Ще однією проблемою в управлінні активами є складання графіків та планування обслуговування. Це включає визначення завдань з обслуговування, які необхідно виконати для кожного активу, а також визначення оптимального часу і ресурсів для виконання цих завдань.

Крім того, можна виокремити ряд інших проблем управління необоротними активами, до яких можна віднести:

- помилки та неефективність ручного управління.

Ручне управління та відстеження активів протягом їх життєвого циклу, включаючи закупівлю, передачу, видалення, обслуговування, доповнення і т. д. забирають багато часу і загрожують можливими помилками.

Це може призвести до того, що є можливість пропустити терміни подачі звітності та можливість перевантаженості персоналу.

Маніпулювання даними, планування податків, звіряння і т. д. можуть суттєво виснажити людські ресурси.

- Помилки у таблицях.

Електронні таблиці не тільки громіздкі та забирають багато часу, але також можуть призвести до того, що менеджер по управлінню активами нехтує оновленнями у податкових правилах, що призводить до дорогих прорахунків.

Через відсутність прозорості та автоматизації найважливіших завдань електронні таблиці також перешкоджають безперервності; коли база знань та власник електронної таблиці залишають компанію, ви раптово втрачаєте доступ до цієї інформації.

- Управління тиском фінансового закриття

Коли приходить час кінця фінансового року або закриття кварталу, компаніям часто доводиться зіставляти та усвідомлювати інформацію, що надходить із різних відділів, звіряючи дані з розрізнених систем та ручних процесів тощо.

Це змушує працівників займатися рутинними адміністративними завданнями, практично не маючи часу на аналіз даних чи розробку стратегії.

- Відсутність видимості.

Це одна з найбільших проблем керування активами.

Коли немає прозорості, то не можна бути впевненим в тому, скільки активів є в певних місцях, немає можливості відстежувати важливу інформацію, таку як серійний номер або номер моделі активів, для використання в майбутньому для технічної підтримки або обслуговування.

Коли доводиться переміщати інструменти та дрібну побутову техніку різними місцями для використання, це стає ще складніше.

Тоді важко приймати розумні рішення щодо активів, якщо не мати уявлення про те, які активи наявні і де вони знаходяться.

- Обмін даними всередині організації.

При використанні ручних та паперових систем або застарілого програмного забезпечення дуже складно обмінюватися важливою податковою інформацією по всій організації.

У сьогоdnішньому конкурентному бізнес-середовищі дуже важливо, щоб між відділами була кришталево чітка видимість у режимі реального часу.

- Підтримка надійного контролю.

Сьогодні управління основними засобами — це набагато більше, ніж просто забезпечення відповідності вимогам — вони мають бути життєво важливим елементом стратегії компанії для підтримки ефективних операцій, а також ефективності та надійності у фінансових звітах.

- Мінімізація часу простою.

Недостатньо просто мати відповідне обладнання, машини та транспортні засоби — необхідно переконатися, що вони перебувають у максимальному робочому стані та звести до мінімуму час простою.

Хоча іноді неможливо точно розрахувати вартість простою обладнання, варто зрозуміти, що це призводить до затримок у виробництві та/або постачання, викликаючи розчарування серед співробітників та невдоволення клієнтів.

Без рішення щодо управління активами важко запобігти несподіваним поломкам та несправностям машин і транспортних засобів.

Але впровадивши надійне рішення щодо управління активами, можна гарантувати, що всі машини та транспортні засоби будуть проходити регулярні перевірки та обслуговування, а також виконувати дрібний ремонт або заміну до того, як вони перетворяться на серйозні проблеми.

Це може скоротити час непередбачених простоїв та заощадити витрати.

- Застаріле програмне забезпечення.

Користування бізнес-програмним забезпеченням, яке встановлено декілька десятиліть тому може бути абсолютно неадекватним вимогам сьогодення.

Застаріла система може не допомогти забезпечити відповідність новим правилам, і видалення даних або їх повторне введення може стати дуже громіздким.

- Розробка ефективної та налаштованої звітності.

Регулярне створення звітів може бути складним завданням і забирати багато часу; крім того, створення гнучких звітів, що дозволяють класифікувати активи за типом та амортизацією активів, ще складніше.

- Витік гарантії.

Якщо компанія не відстежує свої активи точно, цілком імовірно, що вона не відстежує їхню доступність або стан їхніх гарантій.

Це може призвести до фактичної втрати грошей, оскільки зрештою доведеться платити за ремонт без необхідності.

Тобто, є ймовірність заплатити за ремонт машини, навіть якщо на неї ще діє гарантія, просто тому, що компанія не відстежувала її гарантію.

- Управління даними, які коливаються та збільшуються.

Це може бути дуже стомлюючим, коли фірмі доводиться постійно оновлювати та збирати величезні обсяги даних з декількох систем та джерел.

Часто компанії передають збір, стандартизацію, повторне введення та виконання обчислень у відповідних системах третім особам, щоб вони могли впоратися з горами даних.

Компанії повинні враховувати свої потреби у збиранні даних не тільки в сьогоденні, а й у майбутньому.

- Розуміння витрат.

Дуже важливо провести аналіз загальної вартості активів підприємства, починаючи з початкових витрат на придбання, через його експлуатацію, технічне обслуговування, ремонт, перепродаж чи вибуття.

Тільки тоді компанія отримає правильну фінансову картину, яка дозволить їй ухвалювати найбільш економічно ефективні рішення.

Якщо заглибитися у вартість обладнання та транспортних засобів, витрати на робочу силу, технічне обслуговування, мастильні матеріали, паливо та інші витратні матеріали, тільки тоді можна отримати справжню картину витрат від придбання до утилізації.

Коли компанія зможе ефективно управляти сукупною вартістю володіння автопарком, тоді зможе гарантувати, що операції будуть більш продуктивними та економічними, а також відповідатимуть цілям ефективності.

- Діяльність зі злиття та поглинання.

Якщо компанія зливається з іншою, купує або купується іншою компанією, організації, що беруть участь, повинні об'єднати дані, що стосуються їх нових основних засобів, з даними про існуючі.

Їм доведеться впровадити надійні механізми контролю та процеси, щоб гарантувати здійсненність своїх стратегій придбання.

- Ремонт чи заміна рішень.

Рішення про необхідність заміни чи ремонту активу є поширеною дилемою, з якою стикаються управляючі активами.

Якщо ухвалити неправильне рішення, бізнес може сильно постраждати, або тому, що довелося заплатити занадто багато, або тому, що доведеться зіткнутися з витратами, спричиненими поломкою та простоем машини.

Коли немає правильних даних для оцінки та керівництва менеджерами, рішення про ремонт чи заміну є чистим здогадом – з таким самим успіхом можна тягнути жереб.

- Помилки обслуговування активів.

Без належного методу надійної і точної ідентифікації активу у компанії немає можливості дізнатися, чи її співробітники використовують на об'єкті відповідне обладнання або техніку для створення робочого завдання.

Коли є аварійна служба, час дорогоцінний і неправильні рішення можуть призвести до різкого зростання витрат, якщо польовий технік не впевнений, який актив необхідно обслуговувати або ремонтувати.

Потрібно мати на увазі, що існує небезпека того, що обслуговуватиметься не той актив, навіть якщо це планове обслуговування, якщо не ідентифікувати та не закріплювати активи належним чином.

- Поглинач часу.

Одна величезна проблема, яку більшість організацій та керуючих активами не усвідомлюють - це величезна кількість часу, що витрачається на підтримку активів.

Особливо з цією проблемою стикаються менеджери, які прагнуть керувати важливими бізнес-активами без відповідного програмного забезпечення та інструментів.

Це більшою мірою відноситься до фінансових менеджерів, які мають ряд інших обов'язків; їх час, що вони витрачають управління основними фондами організації, саме собою є найбільшою витратою.

- Важке прийняття стратегічних рішень.

У бюджеті будь-якої компанії значну частину відведено на витрати на основні фонди та обладнання; це суттєво впливає на прибутковість.

Щоб мати можливість приймати важливі рішення, наприклад, інвестувати в нове обладнання – основні засоби – потрібен доступ до точних, докладних, зрозумілих та актуальних даних по всьому портфелю розташування; тільки тоді рішення будуть стратегічними та розумними.

Вкрай важливо, щоб компанія мала належні знання про інвентаризацію активів, вартість одного активу протягом його життєвого циклу, історію його обслуговування та ремонту тощо.

А це можливо лише за наявності належного рішення щодо управління активами, яке записує, обслуговує та відстежує обладнання по всій компанії.

2.3. Шляхи підвищення ефективності використання необоротних активів підприємств

За словами Антіш О.М. одним з найактуальніших завдань, яке стоїть сьогодні перед сучасними компаніями, що мають у своєму розпорядженні складне і дороге обладнання, - забезпечити його безпеку і водночас зробити його економічно ефективним в експлуатації. Важливим аспектом вирішення цього завдання є впровадження системи управління активами підприємства. Ця система є невід'ємною частиною виробничого процесу і дозволяє підприємствам збільшувати свої виробничі потужності за рахунок використання новітніх інформаційних технологій, не вдаючись до закупівлі нового обладнання. Важливим аспектом вирішення цієї проблеми є впровадження системи управління виробничими активами та майном підприємства. Ця система є невід'ємною частиною виробничого процесу і дає можливість збільшити виробничі потужності підприємств за рахунок використання сучасних інформаційних технологій [2].

Атамась Г.П. звертає увагу на такий факт, що обсяг виробництва товарів і послуг та пов'язані з ними кінцеві результати діяльності підприємства вирішальною мірою залежать від оснащеності підприємства основними засобами та їх ефективного використання, зокрема від ефективного використання основних виробничих фондів. Основною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів підприємства є збільшення обсягів виробленої продукції або наданих послуг. Успішне функціонування основних засобів і виробничих потужностей залежить від того, якою мірою реалізуються екстенсивні та інтенсивні елементи їх кращого використання. Важливим показником використання основних засобів є рентабельність сукупних активів. Зі збільшенням фондівіддачі зростає і ефективність використання основних засобів » [4].

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємствами є:

1. по можливості одночасне встановлення, монтаж та введення в експлуатацію основних виробничих фондів;
2. збільшення капітальних інвестицій в діючу частину основних виробничих фондів підприємств;
3. максимізація продуктивності та потужності наявного на підприємстві парку обладнання;
4. максимальне використання календарного фонду часу відповідно до технічних характеристик обладнання;
5. належне утримання обладнання та дотримання необхідних умов експлуатації;
6. своєчасне оновлення основних фондів підприємства.
7. використання комбінованого способу організації виробничих процесів на підприємстві;
8. включення у виробництво невикористовуваних виробничих фондів;
9. рівномірне завантаження основних виробничих фондів протягом робочого часу;

10. підвищення професійно-кваліфікаційного рівня працівників, які обслуговують основні виробничі фонди;

Ефективна експлуатація основних фондів та виробничого обладнання залежить від того, як реалізуються екстенсивні та інтенсивні елементи їх найкращого використання. Комплексне поліпшення використання основних фондів і виробничого обладнання означає, по-перше, збільшення часу роботи основного обладнання і, по-друге, збільшення частки діючого обладнання в загальній кількості обладнання, наявного на підприємстві.

Екстенсивні напрями підвищення використання основних фондів представлені на рис. 2.1.

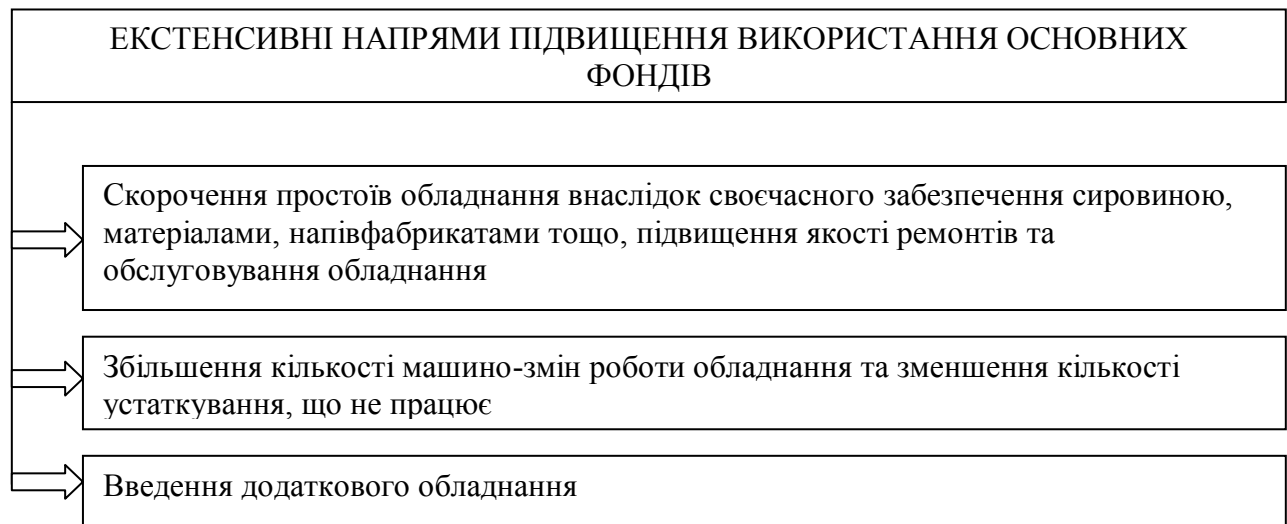

Рис. 2.1. Екстенсивні напрями підвищення використання основних фондів

На думку А.В. Череп, основними перспективами підвищення коефіцієнта готовності обладнання є наступні:

- скорочення і ліквідація внутрішньо змінних простоїв за рахунок підвищення рівня організації виробництва (повне і своєчасне постачання інструменту, матеріалів, напівфабрикатів і деталей на робочі місця);
- підвищення якості технічного обслуговування обладнання;
- скорочення цілодобових простоїв обладнання та підвищення змінного коефіцієнта використання [40].

Важливим шляхом підвищення ефективності використання основних фондів є скорочення неактивного обладнання, утилізація надлишкового

обладнання та швидке введення у виробництво невикористаного обладнання. Слід зазначити, що значного покращення використання основних засобів та виробничих потужностей на сьогоднішній день не досягнуто, хоча певні обмеження все ще існують. Інтенсивне поліпшення використання основних фондів та виробничих потужностей має більший потенціал, оскільки збільшує ступінь використання обладнання за одиницю часу. Сфери для інтенсивного підвищення ефективності використання основних засобів показані на рис. 2.2.

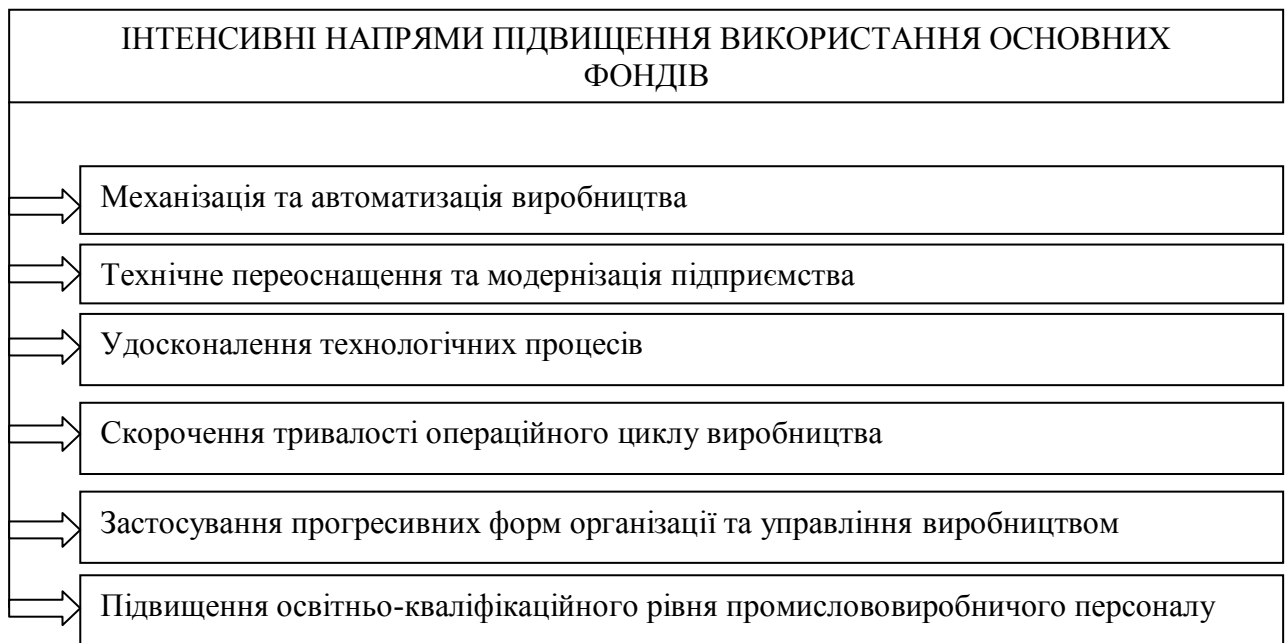

Рис. 2.2. Інтенсивні напрями підвищення ефективності використання основних фондів

Покращення структури основних фондів є важливим резервом для більш широкого та інтенсивного використання основних фондів та виробничих потужностей. Оскільки зростання обсягів виробництва досягається лише в основних цехах, важливо збільшувати їх частку в загальному обсязі основних фондів.

Збільшення основних фондів допоміжних виробництв безпосередньо не збільшує випуск продукції, що призводить до зростання капіталомісткості виробництва, але якщо допоміжне виробництво розвивається непропорційно, основні цехи не можуть працювати з повною віддачею.

Іванілов О.С. стверджує: «Необхідно створити оптимальну виробничу структуру підприємства, що є важливим напрямком більш ефективного

використання основних фондів. Важливим резервом більш повного та інтенсивного використання основних фондів і виробничих потужностей є прискорене освоєння проектних потужностей і введення в дію нових виробничих ліній, агрегатів та обладнання. На практиці освоєння виробничих потужностей займає в середньому п'ять-шість років і більше. Водночас технічно та економічно обґрунтовані розрахунки підтверджують реальну можливість досягнення проектних показників за один-два роки, залежно від галузі та типу підприємства» [17].

У сучасних умовах необхідно запровадити та реалізувати такі основні напрями розширеного відтворення основних фондів:

- докорінне поліпшення всієї організації праці та її економічне обґрунтування на всіх стадіях відтворювального процесу (проектування - виробництво - збут - впровадження - експлуатація нової техніки);
- дотримання технологічної, організаційної та економічної стратегії розвитку кожного підприємства;
- негайне і суттєве збільшення масштабів утилізації технічно застарілих та економічно неефективних машин і обладнання, перехід від практики заміни відпрацьованих знарядь праці на разовій основі до практики систематичного і комплексного оновлення технічної та кваліфікаційної бази виробничих підрозділів взаємопов'язаних підприємств;
- формування на національному рівні організаційно-економічної системи, здатної забезпечити постійну зацікавленість усіх ланок науково-виробничого комплексу у здійсненні найбільш ефективних процесів відтворення та визнання науково-технічних і організаційних нововведень (інновацій).

На думку Л.А. Квятковської, реалізація основних напрямів зазначеного вище зміцнення відтворювального процесу потребує не лише активної технологічної та виробничої діяльності самих підприємств, а й мобілізації масштабних власних коштів. Це повною мірою можливо лише за постійної підтримки держави, безпосередньої участі низки інститутів ринкової інфраструктури та іноземного капіталу. Основною ознакою підвищення рівня

ефективного використання основних фондів та виробничих потужностей підприємств є зростання обсягів виробництва. "Випуск продукції при існуючому масштабі виробничого устаткування залежить, з одного боку, від фонду часу продуктивної роботи машин і устаткування за даний період, тобто від їх екстенсивного завантаження, а з іншого боку, від ступеня використання засобів праці в одиницю часу [19].

Пропонуються наступні шляхи покращення використання необоротних активів:

- Проведення регулярних перевірок. Регулярні перевірки активів допоможуть виявити будь-яку неефективність або проблеми з дотриманням вимог. Це дозволить вжити заходів щодо виправлення ситуації до того, як проблеми стануть серйознішими.

- Розробка комплексного плану керування активами. Необхідно розробляти план, в якому описуються політика, процедури та засоби контролю організації для управління активами. План повинен включати рекомендації щодо закупівлі, зберігання, обслуговування та утилізації активів.

- Використання системи відстеження активів. Система може допомогти відстежувати всі активи, включаючи їх розташування, стан і вартість. Це допоможе виявити зниклі або вкрадені активи та вжити заходів щодо виправлення ситуації.

- Навчання працівників. Необхідно навчити своїх співробітників тому, як використовувати та обслуговувати активи. Це допоможе їм зрозуміти важливість правильного управління активами та знизити ризик людської помилки.

- Створення системи керування ризиками. Необхідно створити систему, яка виявляє та оцінює потенційні ризики, пов'язані з управлінням активами, що дозволить розробити стратегії щодо зниження цих ризиків.

- Використання технології. Необхідно використовувати програмне забезпечення для керування активами та інші інструменти для автоматизації та

оптимізації процесів керування активами, щоб знизити ризик помилок та підвищити ефективність операцій з керування активами.

–Моніторинг та оцінка. Доцільно регулярно відстежувати та оцінювати методи управління активами, щоб переконатися в їх ефективності та результативності. Це допоможе визначити області, що вимагають поліпшення, і внести необхідні корективи у план управління активами.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами впровадити програму профілактичного обслуговування та керувати нею кількома способами:

- Планування. Допомагає створювати та планувати завдання профілактичного обслуговування для кожного з активів. Програмне забезпечення може автоматично генерувати графік заходів щодо технічного обслуговування на основі таких факторів, як вік активу, його використання та його історичні показники. Це гарантує регулярне виконання завдань профілактичного обслуговування, знижуючи ризик виходу з експлуатації обладнання та підвищуючи продуктивність активів.

- Відстеження та моніторинг. Допомагає відстежувати та контролювати хід виконання програми профілактичного обслуговування. Програмне забезпечення може забезпечити видимість статусу завдань з технічного обслуговування в режимі реального часу, дозволяючи керуючим активами відстежувати ефективність своєї програми профілактичного обслуговування та вносити будь-які необхідні коригування.

- Звітність. Допомагає створювати звіти про програму профілактичного обслуговування, надаючи цінні дані щодо продуктивності своїх активів та ефективності їх діяльності з технічного обслуговування. Це може допомогти керуючим активами виявити тенденції і закономірності та прийняти обґрунтовані рішення про те, як покращити свою програму профілактичного обслуговування.

–Ведення точних записів.

Ведення точного обліку має важливе значення для ефективного керування активами. Це передбачає відстеження всієї відповідної інформації про кожен об'єкт, такий як його розташування, стан та історія обслуговування.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами вести точний облік своїх активів кількома способами:

- автоматичне введення даних: Може автоматизувати процес введення та оновлення записів про активи, знижуючи ризик помилок та гарантуючи, що записи завжди актуальні.

- Стандартизовані поля даних. Можуть надавати стандартизовані поля даних для введення інформації про активи, гарантуючи, що всі відповідні відомості будуть зафіксовані та організовані однаково.

- Безпека даних: Допомагає захистити записи активів за допомогою безпечного контролю доступу та шифрування даних, гарантуючи, що лише авторизовані користувачі зможуть отримати доступ до записів та те, що дані залишаються конфіденційними.

– Управління витратами на технічне обслуговування.

Управління витратами на технічне обслуговування – ще одна проблема в управлінні активами. Це передбачає визначення способів зниження витрат на обслуговування, наприклад, шляхом впровадження програм профілактичного обслуговування або використання економічніших стратегій обслуговування.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами керувати витратами на технічне обслуговування кількома способами:

- Відстеження витрат: допомагає відстежувати вартість робіт з технічного обслуговування, забезпечуючи наочність того, скільки коштів витрачається на кожен актив та кожен тип. технічне обслуговування. Це може допомогти менеджерам визначити області, де можна знизити витрати чи реалізувати ефективніші стратегії обслуговування.

- Профілактичне обслуговування: допомагає впровадити програму профілактичного обслуговування та керувати нею, яка в свою чергу може знизити загальні витрати на обслуговування за рахунок виявлення та усунення потенційних проблем до того, як вони призведуть до виходу обладнання з ладу.

- Прогнозування витрат: допомагає прогнозувати витрати на технічне обслуговування, дозволяючи менеджерам активів планувати та скласти бюджет майбутніх видатків, а також уникати непередбаченого перевитрати коштів.

- Звіти про витрати: дозволяє створювати звіти про витрати на обслуговування, надаючи цінні дані для аналізу та оптимізації бюджету на обслуговування.

– Забезпечення дотримання правил.

Забезпечення дотримання нормативних вимог є ще одним важливим завданням управління активами. Це передбачає розуміння та дотримання всіх відповідних правил, наприклад, що стосуються безпеки, захисту навколишнього середовища та утилізації активів.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами забезпечити дотримання нормативних вимог кількома способами:

- Відстеження нормативних вимог: допомагає відстежувати застосовні правила для кожного з їхніх активів, гарантуючи, що вони знають про вимоги і можуть зробити необхідні кроки для їх дотримання.

- Звітність про відповідність: може створювати звіти про відповідність вимогам, що надають докази того, що організація дотримується відповідних правил та стандартів.

- Цифрові підписи: можливість встановити дозволи на закриття робочих завдань, які потребують затвердження, а також є інші налаштування, які ви можете вибрати, щоб забезпечити цифровий підпис на всій документації, яка може знадобитися для нормативних вимог.

- Повідомлення про відповідність: надсилання оповіщення керуючим активами про наближення або порушення нормативних актів або стандартів, що дозволяє їм вжити заходів щодо виправлення становища до того, як виникне проблема невідповідності.

- Слід аудиту відповідності: допомагає підтримувати точну та актуальну документацію про свої зусилля щодо забезпечення відповідності, забезпечуючи запис кроків, які вони зробили для дотримання відповідних правил та стандартів.

– Управління ризиками.

Управління ризиками є важливою частиною управління активами. Це передбачає виявлення потенційних ризиків для активів організації, таких як відмова обладнання або стихійні лиха, а також вжиття заходів щодо пом'якшення або запобігання цим ризикам.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами керувати ризиками кількома способами:

- оцінка ризиків: допомагає оцінити ризики, пов'язані з їхніми активами, виявити потенційні проблеми та оцінити ймовірність та вплив цих проблем. Це може надати цінну інформацію для визначення пріоритетів технічного обслуговування та заходів щодо зниження ризиків.

- Зниження ризиків: допомагає керуючим активами реалізовувати стратегії зниження ризиків, такі як профілактичне обслуговування або заміна активів з високим рівнем ризику, щоб знизити ймовірність відмови обладнання та інших ризиків.

- Відстеження ризиків: допомагає відстежувати та контролювати хід дій щодо зниження ризиків, забезпечуючи видимість статусу цих дій у режимі реального часу та дозволяючи менеджерам вносити будь-які необхідні коригування.

- Звітність про ризики: може створювати звіти про ризики, надаючи цінні дані для аналізу та покращення процесів управління ризиками в організації.

– Максимізація вартості активів.

Максимізація вартості активів є ключовою метою управління активами. Це передбачає забезпечення ефективного та дієвого використання активів організації, а також вжиття заходів щодо продовження терміну їхньої служби та підтримання їхньої цінності з плином часу.

Програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами максимізувати вартість своїх активів кількома способами:

- Управління життєвим циклом активів: допомагає менеджерам активів керувати всім життєвим циклом активу, від придбання до вибуття, гарантуючи, що актив використовується ефективно та результативно протягом усього терміну його служби. Це може допомогти максимізувати цінність об'єкта та мінімізувати витрати.

- Управління продуктивністю активів: допомагає відстежувати та покращувати продуктивність активів, гарантуючи, що вони працюють з максимальною ефективністю та приносять максимальну користь організації.

- Відстеження використання активів: допомагає відстежувати використання активів, забезпечуючи видимість того, наскільки добре використовується актив і чи він відповідає цільовим показникам продуктивності. Це може допомогти менеджерам виявити можливості для покращення використання активів та збільшення їх вартості.

- Керування вибуттям активів: допомагає керувати вибуттям активів, які більше не потрібні або термін служби яких добігає кінця. Це може допомогти максимізувати цінність активу, гарантуючи, що його буде продано найбільш підходящим та економічно ефективним способом.

Загалом програмне забезпечення для керування технічним обслуговуванням, може допомогти керуючим активами подолати проблеми, з якими вони стикаються, надаючи централізовану платформу для керування всіма аспектами керування активами. Автоматизуючи багато завдань, пов'язаних з управлінням активами, такі як планування технічного обслуговування, відстеження продуктивності активів та ведення точного

обліку, програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами забезпечити доступність та надійність своїх активів, знизити витрати на технічне обслуговування та покращити загальний стан активів . продуктивність. Крім того, програмне забезпечення для управління технічним обслуговуванням може допомогти керуючим активами знизити ризики, забезпечити відповідність нормам і стандартам та керувати життєвим циклом своїх активів, що робить його важливим інструментом для будь-якого керуючого активами.

Висновки до 2-го розділу

Провівши аналіз стану управління необоротними активами підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями, можна зробити наступні висновки:

1. Аналіз стану управління необоротними активами було проведено на прикладі підприємств, що займаються імпортом та торгівлею автомобілями, а саме – ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна».

За результатами дослідження можна зробити висновок, що загальна сума необоротних активів зменшилася лише у ТОВ «Хюндай Мотор Україна». Динаміка до збільшення необоротних активів найбільша у ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА». Проте найвищу рентабельність основних засобів можна спостерігати у ТОВ «Хюндай Мотор Україна», в той час коли у ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» вона є найнижчою. Це свідчить про те, що важливо правильно та ефективно керувати наявними основними засобами, а не здійснювати значні закупки нових, якщо не знати де їх ефективно використати.

Також варто зазначити, що найбільш прибутковим є ТОВ «Хюндай Мотор Україна» - його прибуток зріс у 2022 році більше, ніж на 40%, не зважаючи на значну економічну кризу на українському ринку продажу

автомобілів. В той час прибутки ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» у 2022 році, порівняно з 2021 роком зменшилися більше ніж на 100%. Це говорить про те, що компанія переживає важкі часи та зазнає значних збитків.

2. Серед недоліків в управлінні необоротними активами виявлено такі тенденції, як побудова неоптимальної структури активів, передчасне капітальне оновлення, неефективне використання основних засобів та використання інвестиційних можливостей. Крім того, хоча знос основних фондів і нематеріальних активів все ще значно прогресує, очікується, що відновлення вартості необоротних активів прискориться завдяки нещодавньому збільшенню капітальних інвестицій, спрямованих на відтворення нематеріальних і матеріальних активів. Завдяки цьому очікується:

- суттєве покращення ліквідних активів і, таким чином, технологічної бази підприємств та економіки країни в цілому;
- формування оптимальної структури активів підприємства;
- своєчасне оновлення та ефективне використання необоротних активів;
- здійснення капітальних вкладень і підвищення потенціалу підприємства;
- ефективність використання основних фондів підприємства для усунення виявлених негативних тенденцій мають стати важливими елементами управління;
- ефективне відтворення необоротних активів.

3. Пріоритетним напрямом збільшення ефективності використання фондів основних є зниження кількості устаткування недіючого, виведення із експлуатації зайвого і постійне включення у виробництво устаткування невстановленого.

Пропонуються наступні шляхи покращення використання необоротних активів:

- Проведення регулярних перевірок.
- Розробка комплексного плану керування активами.
- Використання системи відстеження активів.

- Навчання працівників.
- Створення системи керування ризиками.
- Використання технології.
- Моніторинг та оцінка. Доцільно регулярно

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства. Результати дослідження дозволили сформулювати такі основні висновки:

1. Необоротні активи - це сукупність матеріальних і нематеріальних прав та ресурсів, що є власністю суб'єкту господарювання, приймають участь у процесі виробничому, вартість свою передають на товар частинами та ефект корисний від яких прогнозується отримати на протязі періоду більше року одного.

2. Класифікація необоротних активів є важливим поділом складових першого розділу активу балансу підприємства, оскільки допомагає більш точному веденню обліку необоротних активів, є актуальною при здійсненні аналізу їх використання, при плануванні цілей використання основних засобів чи здійснення закупівель нових необоротних активів та для інших етапів управління.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» виділяються такі групи необоротних активів: нематеріальні активи; незавершені капітальні інвестиції; основні засоби; інвестиційна нерухомість; довгострокові біологічні активи; довгострокові фінансові інвестиції; довгострокова дебіторська заборгованість; відстрочені податкові активи; інші необоротні активи.

Необоротні активи є багаторівневою економічною категорією, що включає в себе різні їх види. Доцільно виокремити 8 основних ознак класифікації: за типом власності (власні та орендовані); за формою функціонування (матеріальні, нематеріальні та фінансові); за характером обслуговування окремих видів діяльності (операційні, інвестиційні, фінансові та невиробничі); за формами заставного забезпечення кредиту і страхування (рухомі та нерухомі); за характером відображення зносу (необоротні активи, що

амортизуються, та ті, що не амортизуються); за залученням у господарську діяльність (залучені до господарської діяльності та не задіяні у господарській діяльності); за джерелами формування (фінансування) за рахунок (власних джерел, залучених, позикових джерел та змішаного фінансування); за рівнями функціонування (необоротні активи держави, необоротні активи галузей народного господарства, необоротні активи підприємств).

Застосування запропонованих класифікаційних ознак допоможуть вирішити деякі проблеми управління необоротними активами підприємства, а саме: ознака необоротних активів за залученням у господарську діяльність є актуальною при здійсненні аналізу діяльності підприємства, аналізу ефективності використання основних засобів; ознака за джерелами формування актуальна при наступному плануванні потреби залучених коштів для закупівлі основних засобів та нематеріальних активів, необхідних для ведення господарської діяльності компанії; ознака за характером обслуговування конкретних видів діяльності є корисною при формуванні статистичної звітності щодо ефективності використання тих, чи інших необоротних активів в окремих видах діяльності, їх рентабельності для компанії та необхідності використання.

3. Головне завдання управління необоротними активами – дотримання розумного балансу між наявністю необхідних засобів виробництва і витратами з їх утримання на належному рівні, тому розробка концепції управління необоротними активами є інструментом обґрунтованого і ефективного управління необоротними активами корпоративних підприємств.

4. Результати оцінки рівня управління оборотними активами в умовах діяльності ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА», ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна» засвідчили: загальна сума необоротних активів зменшилася лише у ТОВ «Хюндай Мотор Україна». Динаміка до збільшення необоротних активів найбільша у ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА». Проте найвищу рентабельність основних засобів можна спостерігати у ТОВ «Хюндай Мотор Україна», в той час коли у ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» вона є найнижчою. Це свідчить про те, що важливо правильно та ефективно керувати

наявними основними засобами, а не здійснювати значні закупки нових, якщо не знати де їх ефективно використати.

Основний обсяг необоротних активів ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» займають транспортні засоби – близько 75-85% від загального обсягу. В той час коли у ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» це є будівлі та споруди – 70-80%. У ТОВ «Хюндай Мотор Україна» найбільшу частину необоротних активів займають транспортні засоби (20-46%) та права користування земельними ділянками (39-68%).

Негативним явищем в діяльності ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» та ТОВ «Хюндай Мотор Україна» є те, що їх основні засоби зношені близько на 28% та 41% відповідно, тому є застарілими і потребують оновлення та модернізації. Однак основні засоби ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» зношені всього на 3,90%-5,29%, що є позитивним явищем.

Показник фондівддачі переважно в усіх досліджуваних підприємствах має гарні показники. Як такого нормативного значення для цього показника немає, проте варто порівняти значення показника зі значеннями конкурентів. Так, у ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» фондівддача коливається в межах від 35 тис. грн (у 2022 році) до 165 тис. грн. (у 2021 році). У ТОВ «АВТОСАМІТ ЛТД» даний показник складає 17-28 тис. грн., що є найнижчим серед досліджуваних підприємств. У ТОВ «Хюндай Мотор Україна» - 150-330 тис. грн.

Також варто зазначити, що найбільш прибутковим є ТОВ «Хюндай Мотор Україна» - його прибуток зріс у 2022 році більше, ніж на 40%, не зважаючи на значну економічну кризу на українському ринку продажу автомобілів. В той час прибутки ТОВ «ПЕЖО СІТРОЕН УКРАЇНА» у 2022 році, порівняно з 2021 роком зменшилися більше ніж на 100%. Це говорить про те, що компанія переживає важкі часи та зазнає значних збитків.

Основними недоліками в управлінні необоротними активами виявлено такі тенденції, як побудова неоптимальної структури активів, передчасне капітальне оновлення, неефективне використання основних засобів та

використання інвестиційних можливостей. Крім того, хоча знос основних фондів і нематеріальних активів все ще значно прогресує, очікується, що відновлення вартості необоротних активів прискориться завдяки нещодавньому збільшенню капітальних інвестицій, спрямованих на відтворення нематеріальних і матеріальних активів. Завдяки цьому очікується:

- суттєве покращення ліквідних активів і, таким чином, технологічної бази підприємств та економіки країни в цілому;
- формування оптимальної структури активів підприємства;
- своєчасне оновлення та ефективне використання необоротних активів;
- здійснення капітальних вкладень і підвищення потенціалу підприємства;
- ефективність використання основних фондів підприємства для усунення виявлених негативних тенденцій мають стати важливими елементами управління;
- ефективне відтворення необоротних активів.

5.Пріоритетним напрямом збільшення ефективності використання фондів основних є зниження кількості устаткування недіючого, виведення із експлуатації зайвого і постійне включення у виробництво устаткування невстановленого.

Пропонуються наступні шляхи вирішення проблем управління необоротними активами:

- Проведення регулярних перевірок.
- Розробка комплексного плану керування активами.
- Використання системи відстеження активів..
- Навчання працівників.
- Створення системи керування ризиками.
- Використання технології.
- Моніторинг та оцінка.

Вирішення проблематики управління необоротними активами наведеними шляхами означає збільшення виробництва, збільшення віддачі

створеного виробничого потенціалу та більше задоволення потреб працівників та клієнтів, покращення балансу обладнання підприємства, зниження витрат виробничих, збільшення рентабельності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Viktoriya Onegina, Nikolay Megits , Olha Kravchenko , Yuliia Kravchenko. Price transmission in milk supply chain in ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal* Vol. 8, No. 1, 2022. pp. 153-171. <http://are-journal.com>
2. Антіш О.М. Основні засади покращення ефективності управління майном підприємства. URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/819>
3. Ареф'єва О. В., Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8(86). С. 83-90.
4. Атамась, Г.П. Ефективність використання основних засобів в аграрних підприємствах / Г.П. Атамась // *Аграрний вісник Причорномор'я*. – Одеса, 2017. – Вип. 65. – С.10-13.
5. Богданюк О.В. Значення необоротних активів в системі обороту капіталу сільськогосподарських підприємств / О.В.Богданюк, С.М. Сумченко URL: <http://nubip.edu.ua/sites/default/files/20підприємств.pdf>
6. Богацька Н.М. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес процесах підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 2(02). С. 12-16.
7. Бланк І.О. Управління активами. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 720 с.
8. Бразілій Н.М., Крот Ю.М., Пастернак Я.П. Напрями визначення економічної сутності необоротних активів та їх класифікації в системі обліку і звітності. *Фінансовий простір*. 2022 № 1 (45) С. 7-14
9. Гавриловський О.С., Стащенко Ю.В. Поняття «необоротні активи» в обліковій практиці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 498-502. URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/96.pdf>.
10. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Гетьман О.О., Шаповал В.М. 2-ге видання. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.

- 11.Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік. 2 ге вид., перероб. і доп.: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 424 с. URL: <https://cul.com.ua/preview/buh&gu.pdf>;
- 12.Горфинкеля В.Я., В.А. Швандара, Економіка підприємства 2011. – 742 с.
- 13.Господарський Кодекс України URL: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>]
- 14.Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 2 (44). С. 36-40.
- 15.Диба В. М. Облік та аналіз необоротних активів : моногр. / В. М. Диба. К. :КНЕУ, 2008. 288 с.
- 16.Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» URL: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>]
- 17.Іванілов О.С. Економіка підприємства : Підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
- 18.Ітерман Г. А. Політика управління необоротними активами підприємства / Л. І.Бровко, Г. А. Ітерман // Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки: кол. моног. / за заг. ред. І. П. Приходька. Дніпро :Пороги, 2020.-С. 151-161.
- 19.Квятковська Л.А. Комплексний підхід до оцінки ефективності управління підприємством / Л.А. Квятковська, Л.Д. Воробйова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. 2013, № 50. С. 67–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpiay_2013_50_15.
- 20.Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – К. : Знання, 2015. – 406 с.
- 21.Козенкова В. Д. Моделювання показників оцінки нематеріальних активів промислових підприємств. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2020. № 1. С. 197-209
- 22.Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242 URL: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>]

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.07.1999 № 163 URL: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text>]

25. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 488с

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.

28. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Сучасний економічний словник. 6 вид., М.: ИНФРА-М, 2012. 315 с.

29. Семйон В. С. Поняття необоротних активів, їх класифікація та склад. *Вісник Житомирського державного технологічного університету: економічні науки*. 2009. № 3 С. 161-167

30. Федорова В. А., Булигіна О. К. Оцінка ефективності управління необоротними активами підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 112. С. 177–185.

31. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. 6-те вид., перероб. та допов. - К.: КНЕУ, 2006. - 552 с.

32. Фінансово-економічний аналіз: Підручник/ Буряк П.Ю., Римар М.Б., Биць М.Т. та ін. Під заг.ред. П.Ю. Буряка та М.В. Римара. - К.: ВД Професіонал, 2004. - 528 с.

33. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. За ред. М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, . І. Фаріон. Тернопіль:, ТНЕУ, 2016. 304 с.

- 34.Фінансовий аналіз : навч. посіб. Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. К. : Центр учбової літератури, 2016. 368 с
- 35.Фірсова С.М. Особливості внутрішнього контролю використання необоротних активів підприємства / С.М. Фірсова, О.В. Гарасюта // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. 2019. – Вип. 16.6. – С. 184-187.
- 36.Хом'як Р.Л. Необоротні активи: сутність та їх класифікація / Р.Л. Хом'як // Науковий вісник НЛТУ. – 2016. – Вип. 16.6 – С. 184–187
- 37.Царенко О. В. Аналітичний інструментарій ефективності використання оборотних активів для забезпечення дієвості та цілеорієнтованого розвитку підприємства. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2018. Вип. 14(1). С. 84-92. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14\(1\)__14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14(1)__14)
- 38.Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
- 39.Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 15. С. 900–908.
- 40.Череп А.В. Ефективність використання основних фондів / Череп А.В., Клименко А.А. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2014. – №6. – С. 214-217.
- 41.Чернецька Ю. А. Формування оптимальної структури капіталу підприємства / Ю. А. Чернецька // Вісник Хмельницького національного університету 2017, № 2, Т. 3. – С. 109-112.
- 42.Швець В. Необоротні активи в системі кругообороту капіталу підприємства / В. Швець, О. Борисюк // Економіка. – 2018. – № 118. – С. 53-56.
- 43.Шеремет О.О. Фінансовий аналіз / О.О. Шеремет. – К., 2009. –196 с.
- 44.Щепіта Т. Г. Особливості ефективного формування і використання капіталу підприємства / Т. Г. Щепіна, У. В. Люлько. // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2015. – №. 40. – С.91–95.

45.Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : підручник. 2-ге вид., стер. Київ, 2013. 375 с. URL: https://pidruchniki.com/20080215/finansi/aktivi_pidpriyemstva

46.Шифріна Н.І. Класифікація активів підприємства за рівнем ліквідності. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2011. № 34. С. 348–350

47.Шум М. А. Економічна сутність оборотних активів підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 6(3). С. 17-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_6\(3\)__6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_6(3)__6)

48.Юрій Е.О. Вдосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств в контексті регулювання їх економічної поведінки у мінливому середовищі / Е.О. Юрій, В.В. Прядко, В.К. Євдокименко, М.В. Карвацький / Регіональна економіка. 2016. №1. С. 69-88

ДОДАТКИ